

Opinnäytetyö (YAMK)

Erityissosiaaliohjaus

2024

Taru Hietavuori ja Jenna Saarela

Erityissosiaaliohjaaja paikkaansa etsimässä

– Erityissosiaaliohjauksen (YAMK) ja sosiaalityön
maisterikoulutuksen asiantuntijuuden erot YAMK-
opiskelijoiden kokemana

Opinnäytetyö (YAMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Erityissosiaaliohjaus

2024 | 68 sivua + 2 liitesivua

Taru Hietavuori ja Jenna Saarela

Erityissosiaaliohjaaja paikkaansa etsimässä

- Erityissosiaaliohjauksen (YAMK) ja sosiaalityön maisterikoulutuksen asiantuntijuuden erot YAMK-opiskelijoiden kokemana

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää miten sosionomi (YAMK) opiskelijat kokevat sosionomin (YAMK) ja sosiaalityön maisterin osaamisen ja asiantuntijuuden työkentällä. Lisäksi tarkoituksena oli tuoda esiin sosionomi (YAMK) ja sosiaalityöntekijän työn eroja.

Aineistomme koostuu viidestä teemahaastattelusta. Toteutimme neljä haastattelua Teamsin välityksellä ja yhden haastattelun sähköpostihaastatteluna. Kaikilla haastateltavillamme oli taustalla sosionomi (AMK) -tutkinto. Aineistossamme oli tärkeää tuoda esiin haastateltavien omia mielipiteitä ja näkemyksiä asiantuntijuudesta ja sijoittumisesta työkentälle.

Tulosten perusteella sosionomin (YAMK) asiantuntijuus nähtiin käytännönläheisenä. Sosionomi (YAMK) korostaa työssään vuorovaikutustaitoja ja on läsnä asiakkaan arjessa. Sosiaalityöntekijöiden taas koetaan keskittyvän enemmän yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja tieteelliseen osaamiseen. Haastattelujen tuloksissa korostui sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön erilaiset tehtävänkuvat, ja tätä eroa on myös jatkossa tärkeä selkeyttää. Opinnäytetyön johtopäätöksissä pohdimme erityissosiaaliohjauksen tutkinnon olevan työelämässä vielä suhteellisen tuntematon ja tunnettavuutta olisi tärkeä lisätä. Haasteena ovat erilaisten sosionomi (YAMK) nimikkeiden laajuus.

Asiasanat:

Erityissosiaaliohjaus, sosiaaliohjaus, asiantuntijuus, sosionomi (YAMK)

Master's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Advanced Social Counselling

2024 | 68 pages + 2 pages in appendices

Taru Hietavuori and Jenna Saarela

Advanced social counsellor seeking their place

- Exploring differences in expertise between advanced social counseling (Master of social services) and master of social sciences graduates - insights from master of social services students

The purpose of this master thesis was to determine how Master of Social Services students experience the competencies and expertise of Master of Social Services and Master of Social Sciences (social worker) graduates in their professional field.

Our material consists of five thematic interviews. We conducted four interviews via Teams and one interview via email. In our material we highlighted the interviewees' individual viewpoints and insights regarding expertise and their integration into the professional field. Based on the results, the expertise of Master of Social Services was perceived as practical-oriented. Master of Social Services emphasizes interpersonal skills in their work and is present in the client's everyday life. Social workers, on the other hand, are perceived to focus more on societal phenomena and scientific expertise.

In the interview results, the distinct job descriptions of social counselling and social work were emphasized, and it is crucial to clarify this difference further in the future. In the conclusions of the thesis, we reflected on the relatively unknown status of the degree in advanced social counselling in the professional world, highlighting the importance of increasing its visibility and awareness. A challenge lies in the breadth of various titles for Master of Social Services graduates.

Keywords: Advanced social counselling, expertise, master of social services

Sisältö

Käytetyt lyhenteet tai sanasto	7
1 Johdanto	8
2 Toimintaympäristön ja projektiorganisaation kuvaus	9
3 Aiheeseen liittyvät aiemmat tutkimukset	11
4 Korkeakoulututkinnot sosiaaalialalla Suomessa	13
4.1 EQF 7-taso	13
4.1 Duaalimalli	15
4.2 Sosionomi (ylempi AMK)	16
4.3 Sosiaalityön maisterikoulutus	18
4.4 Korkeakoulututkinnot opintopolussa	19
5 Sosiaaliohjaajan ja sosiaalityöntekijän asiantuntijuus	21
5.1 Sosiaaliohjaajan ammatillinen osaaminen	23
5.2 Sosiaalian työllistyminen, työelämävastaavuus ja tehtävärakenne	23
5.3 Korkeakoulututkintojen asiantuntijuus	25
5.4 Pohdintaa asiantuntijuuden eroista	28
6 Tutkimuksen toteuttaminen	30
6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	30
6.2 Aineiston kerääminen	31
6.3 Teemahaastattelu	33
6.4 Aineiston analyysi	34
7 Taustatiedot	37
7.1 Aiemmat opinnot	37
7.2 Syyt YAMK– koulutukseen hakeutumiselle	37
7.3 Koulutuksen valitseminen	39

8 Korkeakoulujen tuottama asiantuntijuus	41
8.1 Asiantuntijuuden vertailua	41
8.2 Työuran eteneminen YAMK-opintojen jälkeen	44
8.3 Sosionomi (YAMK) työllistymismahdollisuudet	45
8.4 Sosiaalityön maisterin työllistymismahdollisuudet	47
9 Työtehtävien erot ja työnjaon edistäminen	49
9.1 Työtehtävien erot	49
9.2 Työnjaon edistäminen	50
10 Pohdinta	54
10.1 Tutkimustulosten tarkastelu	54
10.2 Asiantuntijahaastattelu	56
10.3 Arviointi	58
10.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	59
10.5 Jatkotutkimusaiheet	62
Lähteet	64

Liitteet

Liite 1. Haastattelun kysymykset

Liite 2. Haastattelukutsu

Kuvat

Kuva 1. Opinnäytetyön aikataulu. 30

Kuva 2. Asiantuntijuuden näyttäytyminen. 41

Kuviot

Kuvio 1. Asiantuntijuuden osa-alueet. 26

Kuvio 2. Sosionomi (YAMK) työtehtävät haastattelujen tuloksena.	46
---	----

Taulukot

Taulukko 1. Suomen koulutusjärjestelmän EQF-tasot 6-7.	14
Taulukko 2. EQF-taso 7 sisältöä.	15
Taulukko 3. Erityissosiaaliohjauksen ja sosiaalityön maisterin kouluttautumismuutosten esittely opintopolun nettisivuilla.	19

Käytetyt lyhenteet tai sanasto

AMK	Ammattikorkeakoulu
ARENE	Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
EQF	European Qualifications Framework: Eurooppalainen tutkintojen viitekehys elinikäisen oppimisen edistämiseksi
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
SIVISOTE	Tutkimusryhmä, jonka toiminta kohdentuu sivistystoimen, varhaiskasvatuksen sekä sosiaali- ja terveysalan organisaatioiden raja- ja yhteispinnoilla tapahtuvaan lapsi- ja perhepalveluiden yhteiskehittämiseen. Ryhmä koostuu monialaisesta ja monitieteisestä asiantuntijatiimistä.
SOLA RY	Sosiaalialan sosionomit ja ohjaajat yhdistys
SOTEKO	Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) ja sosiaali- ja terveysministeriön (STM) yhteinen hanke, jonka tarkoituksena on kehittää sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutusta Suomessa
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
TALENTIA	Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö
VALVIRA	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
VTM	Valtiotieteiden maisteri
YAMK	Ylempi ammattikorkeakoulu

1 Johdanto

Opinnäytetyömme aihe perustuu valtioneuvoston sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeeseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat suunnitelleet yhteisen hankkeen, jossa on keskitytty erityisesti sosiaali- ja terveysalan tutkintorakenteen selkeyttämiseen, jatkuvan oppimisen parantamiseen ja ammatillisen osaamisen kehittämiseen. Hankkeen tavoitteena oli myös vastata paremmin työntekijöiden ja työelämän tarpeisiin ja lisätä korkeakoulutuksen vetovoimaa. (Valtioneuvosto 2023, 15.) Opinnäytetyömme kannalta kiinnostava aihe on hankkeessakin oleva tavoite arvioida ylemmän ammattikorkeakoulun roolia ja rakennetta sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää erityissosiaaliohjauksen sosionomi (YAMK) ja sosiaalityön maisterikoulutuksen asiantuntijuuden eroja sosionomi (YAMK)-opiskelijoiden kokemana. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli myös tuoda enemmän esiin sosionomi (YAMK) erityissosiaaliohjauksen koulutusta ja tehdä kyseistä koulutusta myös työkentälle näkyvämmäksi. Opinnäytetyö toteutettiin teemahaastatteluna.

Erytyissosiaaliohjaus on koulutusalan uusi, sillä ensimmäiset opiskelijat ovat aloittaneet opiskelun syksyllä 2020 Turun ammattikorkeakoulussa. Tästä syystä tämän koulutuksen tuomaa osaamista tulee tuoda enemmän työnantajien tietoisuuteen.

Opinnäytetyö alkaa tietoperustan esittelyllä, jossa käydään läpi EQF 7-tasoa sekä sosionomin (YAMK) että sosiaalityön maisterin koulutusta ja sen tuomaa osaamista. Lisäksi tietoperustassa esitellään asiantuntijuuden teoriaa sekä käydään läpi sosiaalialan työllistymistä ja tehtävärakennetta. Tietoperustan esittelyn jälkeen kuvataan tutkimuksen toteuttaminen ja menetelmän valinta. Opinnäytetyö etenee tulosten esittämisellä, jonka jälkeen pohdintaosiossa käymme läpi arvioita oman työmme eettisyydestä ja tulosten luotettavuudesta sekä esitämme lopuksi muutaman jatkotutkimusaiheen.

2 Toimintaympäristön ja projektiorganisaation kuvaus

Tämän opinnäytetyön tilaajana on Turun ammattikorkeakoulu.

Opinnäytetyömme on osa laajempaa opinnäytetöiden tutkimushankekokonaisuutta. Turun ammattikorkeakoulun SIVISOTE-tutkimusryhmän ja Turun yliopiston sosiaalityön oppiaineen yhteistyönä tutkitaan sosionomi (AMK) ja sosionomi (YAMK), että sosiaalityöntekijöiksi (VTM) opiskelevien sosiaalialan ammatti-identiteetin syntyä ja työelämän tehtäviin suuntautumisprosessia ja valintoja opintojen aikana. Yhteistyön tavoitteena on jäsentää sosiaalialan korkeakoulutetun työvoiman osaamisen oikeaa kohdentumista sekä vahvistaa koulutuksen työelämärelevanssia. (Timonen-Kallio, 2023.)

Opiskelemme sosionomi (YAMK) erityissosiaalihjauksen koulutusohjelmassa Turun ammattikorkeakoulun Master Schoolissa. Turun ammattikorkeakoulun Master Schoolista valmistutaan asiantuntijoiksi ja oman alan kehittäjiksi ja työelämän uudistajiksi. Master Schoolista valmistutaan ylempään AMK-tutkintoon, Master-tutkintoon. (Turku AMK 2024.)

Opinnäytetyömme taustalla on SOTEKO hanke, joka on opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteinen sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittämishanke. Hankkeen tavoitteena on kehittää sosiaali- ja terveysalan tehtäviin suuntaavien alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon koulutusta ja niitä täydentävien koulutusten kehittäminen. Lisäksi tavoitteena on tukea sote-uudistuksen tavoitteita vahvistamalla osaamista ja kehittää sote-alan koulutuksen vetovoimaa. (OKM 2021.) Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa myös tämän hankkeen tueksi.

Tämän opinnäytetyön aihe valikoitui Turun ammattikorkeakoulun omista toimeksiannoista. Aiheen tutkimisen tarve on tunnistettu sekä Turun ammattikorkeakoulussa että Turun yliopistossa. Sosiaalityön ja sosionomi (YAMK) koulutuksen eroja on tutkittu verrattain vähän ja tutkimustietoa siitä löytyy niukasti. Turun ammattikorkeakoulun ja Turun yliopiston yhteistyöprojektin kautta on tehty myös pro graduja aiheeseen liittyen

esimerkiksi sosionomi AMK-taustaisten sosiaalityön ammatinvalintaan. Lisäksi oman aiheemme lisäksi omalta vuosikurssiltamme tehtiin saman aiheen tiimoilta tutkimus sosiaalityön maisteriopiskelijoiden käsityksistä sosionomi (YAMK) osaamisesta ja paikoista työkentillä.

3 Aiheeseen liittyvät aiemmat tutkimukset

Suoraan aiheeseemme liittyvää tutkimusta ei ole vielä tehty. Tutustuimme kuitenkin kolmeen tutkimukseen, jotka liittyvät sosionomi (YAMK) sijoittumiseen työkentällä.

Sirppa Kinos on väitöskirjassaan (2020) tutkinut sosionomi (YAMK) sijoittumista työelämäään. Tutkimuksen mukaan opiskelijoilla oli kolmen tyyppisiä tavoitteita opinnoilleen: Oman ammattitaidon kehittyminen, mahdollisuus saada omaan työhönsä uusia elementtejä uudenlaisten työtehtävien avulla/uusilla asiakasryhmillä sekä mahdollinen urakehitys esimerkiksi esimiehenä.

Kinoksen väitöskirjassa tulokset kertovat, että lähes kaikki 205 opintojen loppupuolella olevaa vastaajaa kokivat oman osaamisen kehittyneen, mutta uraan liittyvät toiveet olivat toteutuneet heikommin. Vastauksissa tuli myös esiin, että kolme neljäsosaa voisi työskennellä nykyisessä työssään ilman YAMK-tutkintoa.

Kinos (2015, 174.) tuo tuloksissaan esiin, että sosionomi (YAMK) on ollut monelle sen suorittaneille hyödyllinen valinta oman osaamisensa kehittämisen kannalta. Tutkinnolla voitiin edistää omia mahdollisuuksia työssään esimerkiksi tukemalla asiakkaiden hyvinvointia.

Siekkisen, Takkusen ja Ylevän opinnäytetyössä ”Pitää olla rohkea ja hakea ja mennä eteenpäin” on tutkittu sosionomi (YAMK) – tutkinnon tuomaa osaamista ja sen käytettävyyttä työmarkkinoilla. Tutkimuksessa tuli esiin, että valmistuneet pitävät esimerkiksi palkkaa ja työtehtävien kohtaamista ristiriidassa. Palkkojen vaihteluväli oli suuri. Myöskään kouluttautuminen ei ollut tae palkan nousemiselle, ellei työtehtävät muutu vaativammaksi.

Samassa opinnäytetyössä tutkittiin myös, millä nimikkeillä yleimmästä ammattikorkeakoulusta valmistuneet työskentelevät. Nimikkeitä oli useita erilaisia kuten: Erityisohjaaja, sosiaaliohjaaja, suunnittelija, erityissosiaaliohjaaja, erityisasiantuntija, koulukuraattori ja asiantuntija. Tässä tutkimuksessa tulee huomioida, että tutkimusjoukkona olevat opiskelijoita ovat

eri sosionomi (YAMK) koulutusaloista, eikä esimerkiksi erityissosiaaliohjauskoulutusta ollut tällöin vielä alkanut.

Siekkisen, Takkusen ja Ylevän opinnäytetyössä tuli myös esiin, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto on hyvä jatke niille ammattilaisille, joita kiinnostaa vaativammat työtehtävät sekä johtaminen. Esimiesasemassa työskentelevät YAMK-tutkinnon käyneet kokivat työskentelevänsä koulutustaan vastaavassa työssä, kun taas ei- esimiesasemassa olevat työntekijät kokivat työn olevan vaatimustasoltaan alempaa, mitä koulutus olisi mahdollistanut.

Viinamäki & Pohjola ovat tehneet vuonna 2016 tutkimuksen sosionomi (ylempi AMK) – tutkinnon suorittaneiden koulutus- ja työmarkkina- asemasta. Tuloksissa esitetään, että sosionomi (YAMK)-tutkinnon suorittaneet työllistyvät monipuolisesti eri tehtäviin ja työllistyminen on myös hyvää. Tutkimuksen mukaan he työllistyvät julkisiin sosiaalipalveluihin, järjestöihin, yksityiselle sektorille, Kelaan, nuorisotyöhön sekä työhallintoon. Ammattinimikkeistä tulee esiin se, että monet työllistyvät esimies- ja johtotehtäviin.

4 Korkeakoulututkinnot sosiaalialalla Suomessa

Tekstissämme käsitellään EQF 7-tason sosiaalialan korkeakoulututkintoja, joten käymme ensin läpi mitä EQF ja taso 7 pitävät sisällään. Suomessa erilaisten tutkintojen viitekehystenä käytetään Euroopan parlamentin ja neuvoston suositusten mukaan EQF-viitekehystä: European Qualifications Framework. (Opetushallitus 2023.)

Opetushallitus listaa tasolle 7 kuuluvan seuraavia tutkintoja kuten ylemmät korkeakoulututkinnot ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot, jotka ovat meidän opinnäytetyömme kannalta tärkeimmät tutkinnot. Tähän 7 tasoon kuuluu myös esimerkiksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset, joihin voivat osallistua ylemmän korkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt. Samalle tasolle sijoittuvissa tutkinnoissa tai osaamiskokonaisuuksissa voivat painottua osaamisen eri ulottuvuudet. (Opetushallitus 2023.)

4.1 EQF 7-taso

EQF eli eurooppalainen tutkintojen viitekehys, jonka avulla pyritään näkemään erilaisten tutkintojen selkeys, vertailevuus ja siirrettävyys eri maiden välillä. Tarkoituksena on myös helpottaa elinikäistä oppimista. EQF:ssa on yhteensä kahdeksan eri tasoa. EQF:n kuvailee ”tutkinto” termin tarkoittavan sellaista arviointi- ja validointiprosessin virallista tulosta, minkä henkilö saa, kun toimivaltainen elin vahvistaa sen, että henkilö on täyttänyt tietyt vaatimukset oppimistuloksissaan. (Euroopan komissio 2019, 7.)

Suomalainen korkeakoulujärjestelmä muodostuu yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Yliopistoissa painotetaan tieteellistä tutkimusta ja ammattikorkeakoulut nähdään käytännönläheisinä ja työelämän tarpeita ylläpitävänä koulutuksena. Alla olevassa taulukossa on lueteltuna Suomen koulutusjärjestelmän korkeakoulututkinnontasot.

Taulukko 1. Suomen koulutusjärjestelmän EQF-tasot 6–7 (mukaillen: Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024, Suomen koulutusjärjestelmä.)

EQF-TASO	Suomen koulutusjärjestelmä	
8	Tohtorintutkinnot, Lisensiaatin tutkinnot Yliopistot	
7	Ylemmät korkeakoulututkinnot Yliopistot	Ylemmät amk-tutkinnot Ammattikorkeakoulut Työkokemus + 2 vuotta
6	Alemmat korkeakoulututkinnot Yliopistot	Ammattikorkeakoulututkinnot Ammattikorkeakoulut

EQF tasot jaetaan sisällöltään tieto, taito ja vastuu ja itsenäisyys osioihin ja jokaisella tasolla on omat sisältönsä. Tiedoilla tarkoitetaan teoria- sekä/tai faktatietoja. Taidot puolestaan tarkoittavat kognitiivisia taitoja, kuten loogisen ja intuitiivisen ja luovan ajattelun käyttöä sekä käytäntöön liittyviä taitoja, esimerkiksi kätevyys ja menetelmien, materiaalien, työkalujen ja työvälineiden käyttöä. Vastuulla ja itsenäisyydellä puolestaan haetaan oppijan kykyä soveltaa tietoa ja taitoa itsenäisesti sekä vastuullisesti. (Euroopan komissio 2019, 18–19.)

Alla olevassa taulukossa on koottuna eurooppalainen tutkintojen viitekehys kymmenvuotisjuhlaesitteestä (Euroopan komissio 2019, 18–19), oppimisen alueelle määritellyt tasolle seitsemän seuraavat osiot: tieto, taito sekä vastuu ja itsenäisyys osiot. Viitekehysten sisältöjen tarkoituksena on lisätä läpinäkyvyyttä ja siirrettävyyttä.

Taulukko 2. EQF-taso 7 sisältöä (Euroopan komissio 2019, 18–19.)

EQF-taso 7: Oppimisen ulottuvuudet	
Tieto:	Tietoa, joka on pitkälle erikoistunutta ja tietoa mikä ajattelun perustana. Tietoa mitä voidaan käyttää tutkimuksen alan ja eri alojen välisten rajapintojen vastaa osittain työ- tai opintoalan huippuosaamista. Tietoa, jota käytetään itsenäisen tietoihin. Omaan alaan koskevien kysymysten kriittinen ymmärtäminen.
Taito:	Erikoistuneet ongelmanratkaisutaidot, joita tarvitaan esimerkiksi tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa. Taitoa löytää uutta tietoa ja kehittää menettelyitä. Taitoa yhdistää eri alojen tietoja keskenään.
Vastuu ja itsenäisyys:	Työ- ja opintoympäristöjen johtaminen ja muuttaminen, jotka ovat monimutkaisia, ennakoimattomia sekä uusia strategioita vaativia. Ammattialan tietojen ja käytäntöjen kartuttamisesta vastuunottaminen. Vastuu ryhmien strategisen suorituksen arvioinnista.

Oppimisen ulottuvuuksia voidaan hyödyntää, kun erityyppisiä tutkintoja luokitellaan samalle tasolle. On hyvä huomioida se, että jotkut tutkinnot ovat samalla tasolla, mutta niiden suuntautumisesta saman tutkinnon sisällä saattavat olla erilaisia. Esimerkiksi toiset tutkinnot ovat akateemisempia ja toiset ammatillisemmin suuntautuneita. (Euroopan komissio 2019, 18–19.)

4.1 Duaalimalli

Suomalainen korkeakoulujärjestelmä perustuu duaalimalliin, jossa ylempiä korkeakoulututkintoja on mahdollista suorittaa sekä ammattikorkeakouluissa että yliopistoissa. Molemmat korkeakoulumuodot vastaavat tasoltaan samaa

EQF 7-tasoa. (Rantanen & Isopahkala-Bouret 2010, 4.) Duaalimallin on tarkoitus vahvistaa korkeakoulujen keskinäistä työnjakoa ja vastata myös sosiaalialan laaja-alaisiin muutostarpeisiin (Opetusministeriö 2007, 9).

Yliopistossa suoritettava maisteritutkinto on jo hyvin tunnettu työelämässä ja työnantajat tietävät, mihin esimerkiksi sosiaalityön maisterit valmistuvat. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on verrattain vielä tuntemattomampi ja tämä luo haasteen tuoda osaamista esiin työelämässä.

4.2 Sosionomi (ylempi AMK)

Sosionomi (YAMK) -tutkintoa voi lähteä opiskelemaan, jos täyttää seuraavat kriteerit; Soveltava ammattikorkeakoulututkinto tai jokin muu soveltuva korkeakoulututkinto sekä edellä mainitun tutkinnon lisäksi vähintään kahden vuoden työkokemus, jolta kyseinen korkeakoulututkinto on (Opintopolku 2024a).

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on suunnattu jo työelämässä oleville.

Sosionomi (YAMK) -tutkinto on yhteensä 90 opintopisteen laajuinen tutkinto.

Mikäli pohjalla on esimerkiksi sosionomi (AMK) tutkinto, jonka laajuus on 210 opintopistettä, valmistuttuaan ylemmstä korkeakoulusta on opintopisteitä yhteensä 300 opintopistettä. Sosiaalialan ylempi ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen antaa valmiudet toimia erityisasiantuntijoina, joilla on kattava ymmärrys sosiaalialan yhteiskunnallisesta tehtävästä ja kykenee vastaamaan vaativiin kehittämis- ja yhteistyöhaasteisiin. Tutkinnolla vahvistetaan myös johtamis- ja esimiestaitoja. (Opintopolku 2024b.)

Huomioitavaa on, että sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon voi hakeutua muustakin kuin sosionomi (AMK) tutkinnosta. Muita tutkintoja voivat olla esimerkiksi geronomi (AMK), sairaanhoitaja (AMK) tai yhteisöpedagogi (AMK). Sosionomi (YAMK) tutkinnon voi suorittaa myös opiskelemalla jotakin muuta kuin sosiaalialalle suuntaavassa koulutusohjelmassa. Sosiaalialan AMK-verkoston työryhmäraportista selviää, että vaihtoehtoisia opintopolkuja ovat esimerkiksi hyvinvointiteknologian koulutusohjelma, terveyden edistämisen koulutusohjelma tai kuntoutuksen koulutusohjelma. (Sosiaalialan AMK-verkoston työryhmäraportti 2011.)

Sosionomi (YAMK) – tutkinnosta valmistuneet voivat sijoittua monipuolisesti erilaisiin asiantuntija-, kehittämis- ja johtamistehtäviin. Sosionomi (YAMK)-tutkinnon suorittaneet ovat valmistumisen jälkeen työllistyneet esimerkiksi nimikkein palvelujohtaja, erityisasiantuntija, projektipäällikkö, suunnittelija, päiväkodin johtaja, kehittämisspäällikkö, koulukuraattori, erityissosiaaliohjaaja, vastaava ohjaaja ja sosiaaliohjaaja. (Korkeakouluista valmistuneet työelämässä 2023.)

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto mahdollistaa sellaisten työpaikkojen hakemisen, joissa vaaditaan ylempää korkeakoulututkintoa. Tutkinnon suorittaminen tuottaa kelpoisuuden tehtäviin, joissa vaaditaan ylempää korkeakoulututkintoa, rajauksena kuitenkin ammattispesifit tehtävät, joita koskee ja määrittää ammattihenkilölaki, esimerkiksi sosiaalityöntekijä. (SOAMK 2023).

Ylemmällä ammattikorkeakoulututkinnolla on tavoitteena syventää omaa ammatillista osaamista ja kehittää tutkimus- ja kehittämistyötaitoja. Tutkinto mahdollistaa sosiaalialan syvemmän ymmärryksen esimerkiksi yhteiskunnallisista tehtävistä. (Talentia 2024.) Sosionomi (YAMK) -tutkinnon kompetenssit ovat sosiaalialan asiantuntijuusosaaminen, johtamisosaaminen ja tutkimuksellinen kehittämisosaaminen (SOAMK 2023).

Sosionomi (YAMK) voi erikoistua esimerkiksi kehittämiseen ja johtamiseen, lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen tai erityissosiaaliohjaukseen. Erityissosiaaliohjaus on yksi sosiaali- ja terveystieteiden ylemmän AMK-tutkinnon opiskeluvaihtoehtoista. Valmistuttuaan tutkintonimikkeenä voi olla sosionomi (YAMK) tai sairaanhoitaja (YAMK), mikäli on suorittanut sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnon aikaisemmin. Koulutuksesta valmistuttuaan opiskelija saa Master-tutkinnon eli ylemmän AMK-tutkinnon, joka on samanarvoinen osaamistasoltaan yliopistossa suoritettavan maisteritutkinnon kanssa ja antaa saman pätevyyden esimerkiksi julkiseen virkaan. (Opintopolku 2024c.)

Erityissosiaaliohjauksen erikoistumista tarjotaan tällä hetkellä Turun ja Jyväskylän ammattikorkeakouluissa. Turun ammattikorkeakoulun nettisivuilla

kirjoitetaan, että erityissosiaaliohjauksen Master-koulutuksen suorittaneet kykenevät toimimaan itsenäisesti, eettisesti ja vastuullisesti sosiaali- ja terveysalan sekä sivistystoimen ja muiden lähialojen asiantuntijatehtävissä. Opintojen aikana syvennyttään erityisesti monialaiseen yhteistyöhön, integratiivisten palveluiden kehittämiseen, asiakaslähtöisyyteen sekä sosiaaliseen hyvinvointiin. (Turun ammattikorkeakoulu 2024.)

4.3 Sosiaalityön maisterikoulutus

Sosiaalityötä voi opiskella Suomessa kuudessa eri yliopistossa. Sosiaalityön kandidaatin tutkinto on laajuudeltaan 180 opintopistettä ja sen jälkeen voi opiskella sosiaalityön maisterin tutkinnon, joka on 120 opintopistettä. Kandidaatin ja maisterin tutkinto ovat yhteensä 300 opintopisteen kokonaisuus. Sosiaalityö kuuluu yhteiskuntatieteellisen alan akateemiseen koulutukseen. Sosiaalityö antaa pätevyyden lain mukaisen ammattipätevyyden sosiaalityöntekijänä työskentelyyn. Sosiaalityöntekijä on laillistettu ammattihenkilö ja ammatinharjoittamisoikeus haetaan Valviralta. Laillistamisen edellytyksenä on Suomessa suoritettu ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä. (Talentia 2023a.)

Mahdollisia tutkintonimikkeitä ovat yhteiskuntatieteiden maisteri tai valtiotieteiden maisteri. Nämä tutkinnot tuottavat myös sosiaalityöntekijän kelpoisuuden tietyllä aineyhdistelmällä. Yliopistossa on mahdollista opiskella sosiaalityöiden maisteriohjelmassa, jossa on seitsemän erilaista opintosuuntaa. Riippuen opintojen painotuksista, esimerkiksi mikäli valtiotieteiden maisteriksi opiskellessaan valitsee sosiaalityön opintosuunnan, saa hän valmistuessaan pätevyyden työskennellä sosiaalityöntekijänä. (Opintopolku 2024d.)

Sosiaalityön sisällöistä säädetään sosiaalihuoltolaissa (15 §). Sosiaalityöllä tarkoitetaan asiakas- ja asiantuntijatyötä, minkä avulla rakennetaan yksilön, esimerkiksi perheen tai yhteisön tarpeita vastaava sosiaalisen tuen ja palvelujen

kokonaisuus. Suunniteltu kokonaisuus sovitetaan yhteen erilaisten muiden toimijoiden tarjoamanavun ja tuen kanssa. Tarkoituksena on lopuksi ohjata ja seurata suunniteltujen tukien ja palveluiden toteutumista ja vaikuttavuutta.

Talentian sivustolla ammatit, pätevyudet ja tutkinnot kirjoitetaan sosiaalityön luonteesta. Sosiaalityö on muutosta tukevaa työtä, jonka tavoitteena on yhdessä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen kanssa lieventää elämäntilanteen vaikeuksia. Tarkoituksena on vahvistaa yksilöiden ja perheiden omia voimavaroja, toimintaedellytyksiä ja osallisuutta. Tavoitteena on myös edistää yhteisöjen sosiaalista eheyttä. (Talentia 2023b).

Sosiaalityöntekijät voivat työskennellä eri asiakkaiden ja palveluiden kanssa kuten lasten, nuorten, aikuissosiaalityön, terveydenhuollon sosiaalityön ja kuntoutuksen työkentillä. Sosiaalityössä painotetaan teoreettista ajattelua tutkimuksellista opiskelutapaa, uuden tiedon tuottamista ja tiedon soveltamista käytännössä. Sosiaalityön maisteriopintojen jälkeen voi halutessaan jatkaa erikoistumiskoulutukseen ja tohtorikoulutukseen. (Opintopolku 2024e.)

4.4 Korkeakoulututkinnot opintopolussa

Ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja ja niiden esittelyitä löytyy opintopolku.fi:ssä. Keräsimme alla olevaan taulukkoon/kuvaan esittelyt erityissosiaaliohjauksesta sekä sosiaalityön maisterin korkeakoulututkinnon esittelystä. Sosiaalialan ylempi AMK, erityissosiaaliohjaus tai sosiaalityön maisteri eivät itsessään ole tutkintonimikkeitä, vaan koulutuksen sisällä olevia suuntautumisvaihtoehtoja. Sosiaalialan ylempi AMK erityissosiaaliohjauksen tutkintonimike voi olla esimerkiksi sosionomi YAMK tai sairaanhoitaja YAMK. Sosiaalityön maisterin tehneet ovat usein yhteiskuntatieteiden tai valtiotieteiden maistereita, jotka ovat erikoistuneet sosiaalityön maisterin opintoihin.

Taulukko 3. Erityissosiaaliohjauksen ja sosiaalityön maisterin kouluttautumisvaihtoehtojen esittely opintopolun nettisivuilla (mukaillen: Opintopolku 2024c & 2024d.)

Ylempien korkeakoulututkintojen esittely opintopolku.fi:ssä

Sosiaalialan ylempi AMK, erityissosiaaliohjaus	Sosiaalityön maisteri
<ul style="list-style-type: none"> Syvännät ja laajennat sosiaaliohjauksen osaamistasi vaativassa asiakastyössä. Verkosto-, tutkimus- ja kehittämistyön soveltamisen taitoja sosiaalialan asiantuntija- ja kehittämistehtävissä. Vahvistat sosiaalialan juridista, eettisesti ja sosiaalisesti kestävää sekä tutkimukseen perustuvaa osaamistasi. Vahvistat valmiuksiasi toimia asiantuntijana ja kehittäjänä erilaisissa sosiaali-, terveys-, työllisyys- ja kuntoutuspalveluiden sekä sosiaaliturvan ja rikosseuraamusalan tehtävissä. Lisäksi perehdyt digitalisaation hyödyntämiseen osana sosiaalipalveluja ja hankit valmiuksia yhteiskehittämiseen ja kumppanuuksien rakentamiseen uudistuvissa ja muuttuvissa sosiaali- ja terveysalan rakenteissa. Master-tutkinto avaa ovia uudenlaiseen ammatilliseen urakehitykseen. Master-tason asiantuntijoista Suomi saa lisää kilpailukykyistä osaamista. Opintojen aikana pureudutaan oman alan kehittämisen haasteisiin sekä tulevaisuuden toimintaympäristöihin. 	<p>"Haluatko tehdä ihmisten, perheiden ja yhteisöjen parissa työtä, jolla on oikeasti merkitystä?"</p> <p>"Pohditko hyvinvointiin, eriarvoisuuteen, sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen tai yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyviä kysymyksiä?"</p> <ul style="list-style-type: none"> Sosiaalityö on yhteiskuntatieteellisen alan akateeminen koulutus, joka antaa lain mukaisen ammattipätevyyden sosiaalityöntekijänä toimimiseen. Valmistuneiden työllisyystilanne on erinomainen. Sosiaalityöntekijänä voit työskennellä esimerkiksi lasten, nuorten, perheiden ja ikäihmisten palvelujen, aikuissosiaalityön, terveydenhuollon sosiaalityön ja kuntoutuksen parissa. Asiakastyön ohella voit toimia monenlaisissa asiantuntija-, kehittämis- ja johtamistehtävissä sekä opetuksen ja tutkimuksen parissa. Sosiaalityön opinnot antavat sinulle monipuoliset ammatilliset valmiudet ja eettistä osaamista. Suoritat useampia opintojaksoja käytännön sosiaalityössä opintojesi eri vaiheissa. Koulutuksen myötä teoreettinen ajattelu ja tutkimukselliset taitosi kehittyvät, opit tuottamaan uutta tietoa ja soveltamaan sitä käytännön työssä. Maisterin tutkinnon jälkeen voit jatkaa opintoja erikoistumiskoulutuksessa ja tohtorikoulutuksessa.

Erityissosiaaliohjauksen koulutus painottaa monialaista yhteistyötä ja integratiivisten palveluiden kehittämistä, asiakaslähtöisyyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Valmistuneelta erityissosiaaliohjaajalta odotetaan taitoa ja kykyä toimia itsenäisesti ja eettisesti sekä vastuullisesti esimerkiksi erilaisissa sosiaali- ja terveysalan asiantuntijatehtävissä. (Opintopolku 2024c.)

Erityissosiaaliohjaaja kykenee kriittisesti analysoimaan yhteiskunnallisia muutoksia ja ennakoimaan niiden sosiaalisia vaikutuksia eri asiakkaiden ja kansalaisten arjessa. Erityissosiaaliohjaaja hyödyntää työskentelyssään erityissosiaaliohjauksen tietoperustaa ja käyttää asiantuntijatyössään erilaisia sosiaaliohjauksellisia menetelmiä. Erityissosiaaliohjaaja edistää toiminnallaan omaa ja yhteisönsä jatkuvaa oppimisista sekä osaamisen kehittymistä. (Opintopolku 2024c.)

5 Sosiaaliohjaajan ja sosiaalityöntekijän asiantuntijuus

Sosiaalialalla työskentely ja sosiaalialan ammatissa työskentely vaatii usein Valviran myöntämää lupaa. Esimerkiksi käydystä korkeakoulututkinnosta Valvira voi myöntää oikeuden harjoittaa sosiaalihuollon ammattia Suomessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt voidaan laittaa kahteen ryhmään: laillistettuihin ja nimikesuojattuihin ammattihenkilöihin. Sosiaalihuollon laillistettuja ammattihenkilöitä ovat esimerkiksi ovat sosiaalityöntekijä ja sosionomi. (Valvira 2024.)

Laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) ja laissa sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksissa (272/2005) määritellään sosiaalihuollon henkilöstön kelpoisuudet. Lain tarkoituksena on edistää sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksia ja mahdollisuutta hyvään laadukkaaseen sosiaalihuoltoon. Myös lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) on tarkoitus edistää asiakaslähtöistä työskentelyä ja kiinnittää huomiota asiakkaan hyvään kohteluun sosiaalihuollossa. Lain on tarkoitus varmistaa, että sosiaalihuollon ammattilaisella on työhön vaadittava koulutus ja perehtyneisyys. Nämä lait tuovat esiin sosiaalityöntekijöiden ja sosionomi (AMK) -tason tehtävärakennetta ja vastuita, mutta eivät kuitenkaan ota kantaa sosionomi (YAMK) osaamiseen.

Sosiaalityöstä ja sosiaaliohjauksesta puhutaan usein yhdessä sosiaalialan erilaisissa työympäristöissä. Sosiaalialan työn tavoitteena on yleisesti ihmisten hyvinvoinnin lisääminen ja sen kohteena on monesti vuorovaikutus ihmisen ja hänen ympäristönsä välillä. Sosiaalialaa määrittää pitkälti erilaiset lait. Varsinainen sosiaalityö on sosiaalihuoltolain 15 §:n mukainen sosiaalipalvelu. Sosiaalityöhön kuuluu asiakas- ja asiantuntijatyötä, jonka avulla rakennetaan yksilön, perheen tai yhteisön tarpeita vastaava sosiaalisen tuen ja palvelujen kokonaisuus. Tarkoituksena on myös seurata varsinaisen työn toteutumista ja vaikuttavuutta. Sosiaalityöllä vähennetään sosiaalisia ongelmia, ja työskentely on suunnitelmallista ja tavoitteellista. (Kananoja ym. 2017, 27–29.)

Sosiaaliohjauksella pyritään asiakkaan osallisuuden lisäämiseen, sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Sosiaalihuoltolaki määrittää sosiaaliohjauksen yksilön, perheiden ja yhteisöjen neuvonnaksi, ohjaukseksi ja tueksi erilaisten palvelun käytössä ja yhteistyöksi erilaisten tukimuotojen yhteen tuomisessa. Tavoitteena sosiaaliohjauksessa pidetään yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallistamisen edistämistä. Asiakkaan mahdollisiin haasteisiin ja ongelmiin vastataan vahvistaen asiakkaan voimavaroja, toimintakykyä- ja elämänhallintaa. Sosiaalihuoltolain määritelmää on tosin pidetty suppeana ja nähty se ongelmallisena ajatellen ihmisten käsitystä sosiaaliohjauksesta. Ammattilaisten on tärkeä muistaa, että sosiaaliohjauksella itsellään on palveluohjausta laajempi tehtävä. (Koskiluoma 10.06.2021.)

Asiantuntijuus työelämässä tulee ilmi kokemuksen ja käytännön kautta yhdistettynä kaikkeen teoreettiseen tietoon, mitä on saanut opintojen kautta. Sosiaalialalla työskennellään paljon muiden sosiaalialan ammattilaisten kanssa, jolloin asiantuntijuutta jaetaan eri ammattilaisten kesken yhdessä verkostoituen. (Raatikainen ym. 2019, 33.)

Asiantuntijuuteen liittyy usein myös käsite professio. Asiantuntijatieto on osa modernia professiota (Juhila 2006, 87). Sosiaalityöntekijät ovat julkisen vallan ja organisaation edustajia, jonka perusteella lainsäädäntö antaa oikeudet tehdä päätöksiä ja arvioita asiakkaan elämäntilanteeseen liittyen (Juhila 2006, 86).

Sosiaalityön kansainväliset järjestöt uusivat sosiaalityön kansainvälisen määritelmän vuonna 2014, jonka perusteella Sosnet työsti englanninkielisen määritelmän suomenkieliseksi. Määritelmän ajatuksena on, että sosiaalityö on professio ja tieteenala, jonka avulla pystytään edistämään yhteiskunnallisia muutoksia, kehitystä, sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä ihmisten ja yhteisöjen valtaistumista ja voimaantumista. Sosiaalityössä on keskeistä oikeudenmukaisuus, ihmisoikeudet, kollektiivinen vastuu sekä moninaisuuden kunnioittaminen. (Sosnet 2014.)

5.1 Sosiaaliohjaajan ammatillinen osaaminen

Sosiaaliohjauksella tarkoitetaan sosiaalihuoltolain (2014,16 §) mukaan sellaista palvelua, jossa tarjotaan yksilöille, perheille ja yhteisöille neuvontaa ja ohjausta. Tämän lisäksi tarjotaan tukea, kuinka käytetään erilaisia palveluja sekä autetaan yhteistyövoimin eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. Tavoitteena ohjauksessa on lisätä yksilöiden ja heidän perheensä hyvinvointia ja osallisuuden edistämistä vahvistamalla elämänhallintaa ja toimintakykyä.

Sosiaaliohjausta voidaan pitää työkäytäntönä missä on mukana esimerkiksi seuraavat peruseriaatteen: Asiakslähtöisyys, suunnitelmallisuus, prosessinomaisuus ja palveluohjaus. Mukana on usein sosiaalityön teoriaa. Sosiaaliohjauksen tarve on lisääntynyt palvelujärjestelmien muuttaessa muotoaan ja ohjauksellinen työ on kasvanut sosiaalialalla. (Raatikainen ym. 2019, 122.)

Mitä eroa sosiaaliohjaajan ja erityissosiaaliohjaajan asiakastyössä käytännössä on? Diakonia ammattikorkeakoulun julkaisussa ”Sosiaaliohjauksen tekijät ja tehtävät” pohditaan, kuinka sosiaaliohjaajan ja erityissosiaaliohjaajan asiakastyön tehtävät eivät erityisemmin eroa toinen toisestaan. Erityissosiaaliohjaajan nähtiin voivan työskennellä esimerkiksi paljon tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa. Kummatkin, sekä sosiaaliohjaaja että erityissosiaaliohjaaja työskentelevät asiakasrajapinnassa. Julkaisussa todetaan, että sosiaaliohjaajan ja erityissosiaaliohjaajan työtehtävien kuvaukset tulisi olla selkeämpiä. (Helminen 2022, 5.)

5.2 Sosiaalialan työllistyminen, työelämävastaavuus ja tehtävärakenne

Jos verrataan Suomea ja muita maita ajatellen sosiaalityön maisterikoulutusta ja sen kelpoisuuksia työelämään; Suomessa vain yliopistosta saatu sosiaalityön maisterikoulutus antaa kelpoisuuden sosiaalityöntekijän tehtävään, vaikka sosiaalialalla koulutusta saa maisteritasolla (EQF7) kahdesta eri korkeakoulusta. Tilanne vaihtelee maittain, ja esimerkiksi Saksassa

korkeakoulusta valmistuneet saavat valmiuksia toimia sosiaalityöntekijänä koulutuksella, mikä Suomessa ei riitä. (Matthies 2011, 95.)

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen yhtenä antina pidetään laadukasta ohjausosaamista ja siihen liittyvää asiantuntijuutta. Blogissa Counseling vs Social work (10.4.2022), kirjoitetaan, että ohjaajien ja sosiaalityöntekijöiden työllisyysnäkymät tulevaisuudessa ovat lupaavia, sillä molempien työllisyystilanteiden uskotaan jatkavan kasvuaan. Molemmat ammattilaiset ovat tärkeitä; Sosiaalityön ammattilaiset nähdään auttamassa ihmisiä saamaan erilaisia palveluita, kuten asumisapua, kun taas ohjaajat auttavat asiakkaita selviytymään omassa arjessaan. Molempien ammattilaisten tavoitteena on auttaa ja tukea ihmisiä heidän arjessaan. Suurin ero ohjaajan ja sosiaalityöntekijän välillä näkyy lähestymistavassa työskentelyyn ja siinä, miten he toimivat asiakkaiden kanssa.

Etsimme töissä.fi – sivuston kautta mihin erityissosiaaliohjaajat voivat työllistyä, mutta haku ei tuottanut yhtäkään tulosta. Sosionomi (YAMK) – haulla löytyi kuitenkin työllistyneistä myös erityissosiaaliohjaaja – nimikkeellä työskenteleviä. Sivulta ei selvinnyt tarkemmin, mihin kyseiset henkilöt ovat työllistyneet.

Tilastokeskus on luonnehtinut sosiaalialan erityisasiantuntijan työtä seuraavalla tavalla: Sosiaalialan erityisasiantuntijat suunnittelevat ja kehittävät sosiaalitointa työskennellessään asiantuntijatehtävissä. Erityisasiantuntijat vastaavat oman työskentely alueensa suunnittelusta ja sen kehittämisestä. Erityisasiantuntijan tehtäviin kuuluu tutkia asiakkaan tai yhteisössä olevaa tilannetta sekä tunnistaa siinä ilmenevät tai ennakoitavissa olevat sosiaaliset ongelmat ja riskitekijät. Erityisasiantuntijat selvittävät yhdessä asiakkaan kanssa ongelmien erilaiset ratkaisuvaihtoehdot, mahdolliset tukitoimet ja tarpeelliset palvelut. (Ammattiluokitus 2010.)

Ammattiluokitus luettelee esimerkkeinä sosiaalialan erityisasiantuntijoiksi sosiaalityöntekijä, sosiaalialan suunnittelija, koulukuraattori, lastenvalvoja ja kunnan sosiaalisihteri. Erityisasiantuntijoilla on usein yliopistossa suoritettu

ylempi ammattikorkeakoulututkinto. (Korkeakouluista valmistuneet työelämässä 2023.)

Sosiaalialan työlle määritellään tarkat rajat suoritettujen tutkintojen pätevyysvaatimusten perusteella. Ammatillista osaamista pystytään määrittämään esimerkiksi tietojen, taitojen ja asenteiden eri kokonaisuudeksi, jota jokainen ammattilainen käyttää työssään tavoitteiden saavuttamiseksi (Mulder 2014, 3).

Sosionomi (YAMK) -tutkinon työmarkkina-asemaa luonnehtii edelleen vahvasti joko osaamista ylittävän tai alittavan tehtävien suorittaminen. Ammatillinen profiili on edelleen epäselvä, kun taas yliopistosta valmistuneiden sosiaalityöntekijöiden osaamisprofiili on usein selkeämpi. (Saari & Viinamäki 2012, 99–102.)

5.3 Korkeakoulututkintojen asiantuntijuus

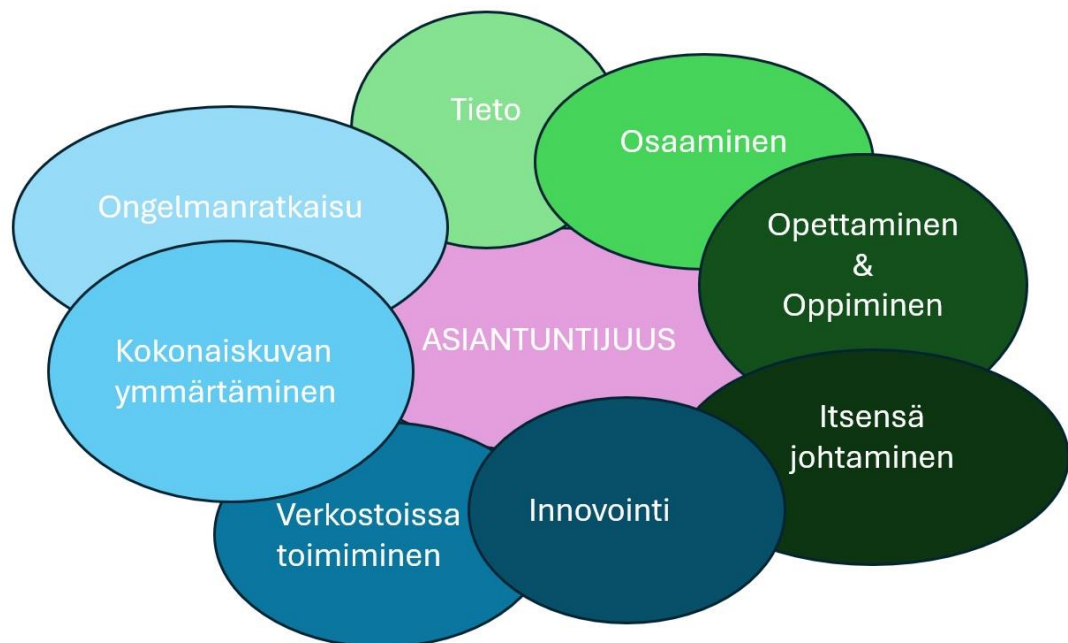
Korkeakouluissa opiskelijat perehtyvät erityisesti tiettyyn alaan ja heistä tulee omien alojensa asiantuntijoita. Asiantuntijuus nähdään monen tekijän summa, ja yksi osa siitä on oman alansa hyvä tunteminen ja hallitseminen. Ammatillaisuus pitää sisällään erilaiset osaamiset ja taidot, mitä yksilö haluaa myös näiden käytön lisäksi kehittää. Yksilöiden asiantuntijuuden saavuttaminen on riippuvainen työntekijän omista ammatillisista tavoitteista sekä motivaatiosta. Asiantuntijuuden voidaan ajatella yhdistävän teoreettisen tiedon ja käytännön kokemuksen. (Raatikainen ym. 2019, 33.)

Sosiaalialalla toimitaan ja tehdään töitä ihmisten kanssa. Sosiaalialalla pidetään tärkeänä arvopohjaa, jossa lähtökohtana on ihmisten kunnioittaminen ja yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus. Esimerkiksi ammattikorkeakouluista valmistuneet nähdään ihmisten arjen asiantuntijoina ja tukijoina elämän erilaisissa tapahtumissa. Sosiaalialan työssä tarvitaan monipuolista tietoperustaa sekä monipuolista käytännön osaamista. Erityisosaamista omaavat työntekijät pyrkivät löytämään omansa työnsä ja hoitamaan omaa aluettaan erityisasiantuntemuksensa mukaan. Sosiaalialalla ratkotaan

monenlaisia ongelmia, jotka voivat liittyä erilaisiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja hyvinvointiyhteiskuntaan. (Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005, 13.)

Asiantuntijuuden kehittymiseen on nähty vaikuttavan koulutuksen kautta tuleva osaaminen, mutta myös työkokemuksen kautta syntyvä ja koko ajan kehittyvä käytännöllinen toimintakyky sekä varmuus. Asiantuntijuus nähdään ilmiönä, joka on moniulotteinen ja siinä näkyy asiaankuuluva tietämys, tilannesidonnaisuus, kykyä toimia hetkessä ja tähän kaikkeen yhdistäen luottamuksen ja varmuuden omaan työskentelyyn. (Rouhiainen-Valo ym. 2010, 25.)

Asiantuntijuus koostuu yhdeksästä eri osa-alueesta, jotka näkyvän asiantuntijan tavassa työskennellä ja asiantuntijuudessa korostuu myös jatkuva oppiminen ja opettaminen. (Heillman 2022, 286.)

Kuvio 1. Asiantuntijuuden osa-alueet. (Heillman 2022, 286.)

Sosiaalialan asiantuntijaosaaminen voidaan nähdä geneerisenä prosessina, jossa yhdistyy sosionomi (AMK) -tutkinnosta tuttuja kompetensseja, kuten esimerkiksi asiakastyöosaaminen. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen

tarkoitus on syventää ammattikorkeakoulututkinnossa saatua osaamista. Yksi ylempien ammattikorkeakoulututkinnon tavoitteista on sosiaalialan asiantuntijuuden kehittyminen. Sosionomi (YAMK) asiantuntijaosaamiseksi luetaan itsenäinen työskentely sosiaalialan vaativissa asiantuntijatehtävissä ja sen lisäksi kansainvälinen yhteistyöverkostoiminta. Ylempien ammattikorkeakoulun käyneeltä sosionomilta vaaditaan syvällisempää yhteiskunnallista osaamista sekä hyvää asiakastyöskentelyn hallintaa. Yhteiskunnallinen osaaminen pitää sisällään yhteiskunnallisen analyysitaidon, mikä merkitsee kykyä analysoida yhteiskunnallisia ja globaaleja muutoksia sekä niiden sosiaalisia vaikutuksia. (Rouhiainen-Valo ym. 2010, 24.)

Rouhiainen-Valo ja kumppanit ”Kompetenssit sosionomien AMK ja ylempi AMK ydinosaamisen avaajina” (2010) kertovat asiantuntijaosaamisen sosionomi (YAMK) osalta kattavan ainakin seuraavia asioita: Sosionomi (YAMK) kykenee työssään kriittisesti analysoimaan erilaisia yhteiskunnallisia ja globaaleja muutoksia sekä osaa ennakoida niiden mahdollisia sosiaalisia vaikutuksia. Asiantuntijaosaamiseen liittyy myös kyky suunnitella, johtaa ja arvioida erilaisia asiakasprosesseja ja tehdä niiden pohjalta ja vaikutuksista kokonaisarviointia. Sosionomi (YAMK) osaa hyödyntää työssään sosiaalialan erityisosaamista vastaavia käsitteitä ja hallita niiden käyttöä. Lisäksi osaamiseen kuuluu erilaisia työorientaatioita sekä menetelmiä. Sosionomi (YAMK) pystyy työskentelemään itsenäisesti vaativissa asiantuntijatehtävissä sosiaalialalla sekä pystyy toimimaan kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa.

Osaamisen käsite voidaan määritellä monella eri tapaa. Suomessa käytetään yleisimmin käsitteitä osaaminen, kvalifikaatio, kompetenssi, pätevyys ja tiedot ja taidot. (Rouhiainen-Valo ym. 2010, 10.) Sosiaalialan työlle määritellään tarkat rajat suoritettujen tutkintojen pätevyysvaatimusten perusteella. Ammatillista osaamista voidaan määrittää tietojen, taitojen ja asenteiden eri kokonaisuudeksi, jota jokainen ammattilainen käyttää työssään tavoitteiden saavuttamiseksi. (Mulder 2014, 3.)

5.4 Pohdintaa asiantuntijuuden eroista

Sosionomin (YAMK) ja sosiaalityön maisterin osaamisen eroja tulee jo koulutuksen tuomista eroista. Emme kuitenkaan halua ajatella tutkintojen välillä suurta kuilua, vaan tuoda sosiaalialan asiantuntijoita yhteen ja saada yhteistyöstä mahdollisimman toimivaa. Kuten aikaisemmin työssämme kirjoitimme, esimerkiksi sosiaalityön maisterit ovat opintojensa aikana tehneet enemmän opintoja esimerkiksi liittyen hallinnollisiin ja tutkimustoimintaan. Sosionomi (YAMK) tuo asiantuntijuutta ja kykyä ratkoa tilanteita ohjausosaamisen avulla. Yhteistyö näiden kahden ammatin välillä olisi mielestämme tärkeää, sillä erilaiset toisiaan täydentävät työparit, sosionomi (YAMK) ja sosiaalityön maisteri voisivat hyötyä suuresti toistensa osaamisesta ja näin saada parhaan mahdollisen lopputuloksen myös asiakkaan kannalta.

Osaaminen syntyy ja muotoutuu jokaisen omassa toimintaympäristössä, parhaimmassa tapauksessa yhdessä erilaisten tiimien ja ryhmien kanssa. Payne on kirjoittanut teoksessaan "How to use social work theory in practise" siitä, että sosiaalityö koostuu hänen mielestään kolmesta eri osa-alueesta, joita työntekijät käyttävät työssään. Osa-alueet ovat: Sosiaalityön teoria, sosiaalityön periaatteet ja sosiaalityön harjoittaminen (Payne 2020, 2.)

Haluamme tuoda esille YAMK – koulutuksen osaamista ja mahdollisuuksia vaikuttaa työelämässä. Ajattelemmekin, että maisteriksi valmistuneita arvostetaan enemmän kuin YAMK-tutkinnon suorittaneita. Tähän haluamme saada muutosta. Suomessa yliopistotason tutkintoja on arvostettu erittäin korkealle ja tämän vuoksi yliopistotutkintoa arvostetaan myös työmaailmassa. Tämän huomaa myös usein siitä, että tiedostellaan jatko-opiskeluaikeista mahdollisesti vielä yliopistossa ylemmän ammattikorkeakoulun suorittamisen jälkeen. Molemmat tutkinnot ovat tarpeellisia sosiaalialalla, mutta on hyvä huomioida, että osaaminen painottuu kummassakin koulutuksessa hieman eri asioihin ja myös osaaminen on erilaista työkentällä.

Turun ammattikorkeakoulussa järjestettiin urailtapäivä 23.4.2023. Urapäivässä puhuttiin sosionomin (YAMK) urakehityksestä. Ammattikorkeakoulut ovat

tarttuneet siihen, että uraseurantojen perusteella on tehty havaintoja, että sosiaali- ja terveysalan YAMK-tutkintojen arvostus ja tunnettavuus eivät ole korkealla tasolla. Yksi mahdollisuus tunnettavuuden lisäämiseksi on ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt. Kun opinnäytetyöt saavat ansaitsemansa huomion ja tuloksia levitetään työnantajien keskuudessa, voi tätä kautta myös arvostus kasvaa. (Jokela 2024.)

Haasteena on työtehtävien ja nimikkeiden epämääräisyys ja epätarkkuus, joka voi luoda epätasa-arvoa eri ammattiryhmien välille. Tämä luo haasteita myös asiantuntijuuden syntymiselle, koska oma työkenttä saattaa olla hyvin hajanainen ja selkeää työnkuvaa ei ole.

6 Tutkimuksen toteuttaminen

Opinnäytetyömme tekeminen alkoi vuoden 2022 syksyllä aiheen valinnalla. Työn tekeminen on siitä lähtien mennyt tasaisesti eteenpäin vuoden 2024 kevääseen asti.

Aikataulu

TURKU AMK

Kuva 1. Opinnäytetyön aikataulu.

Teimme opinnäytetyömme ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kahden vuoden aikarajan puitteissa, mikä oli myös meidän oma tavoitteemme. Seuraavassa luvussa käymme tarkemmin läpi tutkimusta ja siihen liittyvää työskentelyä.

6.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena oli tuoda näkyväksi erityissosiaaliohjaus (YAMK) koulutusala ja tätä kautta nostaa sosionomi (YAMK) koulutuksen imagoa. Lisäksi tavoitteena on tehdä näkyväksi sosiaalityön maisterikoulutuksen ja erityissosiaaliohjaaja (YAMK) ammatillisuuden eroja. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tietoa näiden kahden koulutusalan mahdollisuuksista ja

eroista niin opiskelijoille kuin työelämänkin toimijoille. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi kirjallinen raportti.

Opinnäytetyötämme on ohjannut kaksi päätutkimuskysymystä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tuottaa tietoa kahden erilaisen koulutuksen tuomasta osaamisesta ja asiantuntijuudesta sekä myös näiden kahden ammattiryhmän osaamisen eroista.

Tutkimuskysymyksemme olivat:

- 1) Millaisena sosionomi (YAMK) opiskelijat näkevät erityissosiaaliohjaajan (YAMK) ja sosiaalityön maisterin osaamisen ja asiantuntijuuden?
- 2) Miten sosionomin (YAMK) ja sosiaalityön maisterin työtehtävät eroavat toisistaan opiskelijoiden kokemana?

6.2 Aineiston kerääminen

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena.

Kvalitatiivisen tutkimuksen on tarkoitus luoda selkeä ja kokonaisvaltainen kuva haastateltavien kokemuksista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157–160).

Lähdimme tavoittelemaan haastateltavia eri kanavien kautta syksyllä 2023.

Lähetimme haastattelukutsun sähköpostilla opinnäytetyömme ohjaajalle, joka välitti kutsun eteenpäin Turun ammattikorkeakoulun erityissosiaaliohjauksen opiskelijoille. Rajasimme pois syksyllä 2022 aloittaneiden ryhmän, johon myös itse kuulumme. Lisäksi haastattelukutsu laitettiin sähköpostilla myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun opettajalle, joka jakoi kutsua eteenpäin heidän koulunsa erityissosiaaliohjauksen opiskelijoille. Haastattelukutsun lisäksi mainostimme opinnäytetyötämme Turun ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteisessä verkkoseminaaripäivässä, johon osallistui kummankin koulun erityissosiaaliohjauksen opiskelijoita. Lähestyimme muutamaa potentiaalista haastateltavaa myös suoralla yhteydenotolla sähköpostitse.

Lisäksi etsimme haastateltavia Facebookin sosionomi (YAMK) uraverkostoryhmän kautta sekä osallistuimme Sola ry:n ”mitä kuuluu sosionomi (YAMK)” – Teams -keskusteluun, missä esittelimme omaa aiheitamme ja kerroimme tarvitsevamme haastateltavia.

Tutkimukseemme osallistui lopulta viisi haastateltavaa. Neljä haastattelusta toteutettiin Teams-haastatteluna ja yksi sähköpostihaastatteluna. Haastateltavien saaminen osoittautui yllättävän haastavaksi ja tämän vuoksi muutimme taktiikkaa haastatteluiden saamiseksi. Ajattelimme, että sähköpostihaastatteluiden saaminen olisi helpompaa, mutta tämä ei lopulta tuottanut kuin yhden haastateltavan lisää.

Haastateltaville lähetettiin haastattelurunko muutamaa päivää ennen haastattelua. Näin haastateltaville annettiin mahdollisuus tutustua kysymyksiin jo etukäteen ennen haastattelua. Ennen haastattelua pyysimme kirjallisen suostumuksen haastatteluun, jossa kerroimme myös haastattelun äänittämisestä. Haastateltaville kerrottiin myös haastatteluaineiston tuhoamisesta prosessin jälkeen. Suostumuslomake on osa onnistunutta tutkimusta ja tutkimusetiikkaa, sillä se luo eettisen perustan haastattelujen tekemiselle (Aineistohallinnan käsikirja 2024).

Haastattelut toteutettiin joulukuussa 2023, tammikuussa 2024 ja maaliskuussa 2024. Lisäksi saimme yhden sähköpostihaastattelun vielä huhtikuussa 2024. Valitsimme etähaastattelun, sillä se mahdollisti ympäri Suomea tapahtuvat haastattelut helpommin kuin paikan päälle matkustaminen. Teams-haastatteluihin sovittiin ajankohta, jolloin kokous pidettiin ja kokouksen aikana kysyttiin, haluaako haastateltava pitää kameran päällä haastattelun ajan. Kaikissa haastatteluissa kaikilla osanottajilla oli kamerat päällä koko haastattelun ajan. Teamsissä tehtävät haastattelut nauhoitettiin ja tallennettiin tietokoneelle. Laitoimme myös molemmat omista puhelimistamme äänitallennuksen päälle varmistaaksemme, että haastattelut varmasti tallentuvat.

Haastatteluiden kestot vaihtelivat 20–30 minuutin välillä, mikä oli vähemmän mitä olimme alun perin ajatelleet. Olimme alun perin varanneet haastatteluihin aikaa 30–60 minuuttia.

Sähköpostitse tapahtuva haastattelu oli meidän viimeinen yrityksemme saada vielä lisää haastateltavia ja tärkeitä vastauksia opinnäytetyöhömmä. Saimme yhden sähköpostivastauksen ja lähestyimme opiskelijoita samalla tavalla kuin Teams-haastattelun kohdalla. Lähetimme haastattelukutsun ja kysymykset sähköpostitse.

Sähköpostia voidaan hyödyntää laadullisen tutkimuksessa, kun haetaan sähköpostitse tietoa. Suositus on, että käytetään lyhyitä ja avoimia kysymyksiä. Menetelmä sopii rajatulle ryhmälle sekä tarkalle kysymysten asettelulle. Sähköpostihaastatteluiden hyvänä puolena pidetään sitä, että se voidaan jakaa suurelle määrälle haastateltavia ja vastaukset tulevat kirjallisessa muodossa. Sähköpostikyselyjen haasteena on se, ettei siinä muodosta samanlaista vuorovaikutusta kuin kasvokkain tapahtuvassa haastattelussa. (Kylmä & Juvakka 2007, 104.)

Lisäksi näemme oleellisena mainita, että haastatteluiden tarkoitus oli saada mielipiteitä YAMK-opiskelijoilta, mutta yksi haastateltavista oli jo valmistunut ja oli työelämässä. Saimme käyttökelpoista materiaalia kuitenkin myös jo valmistuneelta.

6.3 Teemahaastattelu

Valitsimme tutkimuksemme aineistonkeruumenetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun. Puolistrukturoidulle haastattelulle on tyypillistä, että kysymykset ja niiden muoto on sama kaikille, ja haastateltavat voivat vastata omin sanoin ilman valmiita vastausehtoja. Tälle menetelmälle on myös tavallista, että jokin haastattelun näkökulma on valmiiksi valittu. Tekemissämme teemahaastatteluissa voi nähdä myös strukturoidun haastattelun piirteitä, sillä teemojen alle tehdyt kysymykset olivat melko sanatarkkoja (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34). Teemahaastattelua käytetään tavallisesti silloin, kun tutkija haluaa

saada tietoa haastateltavan ajatuksista, kokemuksista sekä tunteista. Haastattelutilanteet ovat ennalta suunniteltuja ja tutkija on ottanut selvää omasta aiheestaan. (Hirsjärvi & Hurme, 2022, 79–80.)

Haastattelulla tutkija muodostaa haastattelijan vastausten perusteella käsityksen haastateltavan henkilökohtaisista kokemuksista, tunteista ja käsityksistä. Haastattelussa tutkimuksen tiedonkeruutapa on kysyä mielipiteitä tutkimuksen kohteista ja saada tätä kautta sanallisia vastauksia aiheeseen. (Hirsjärvi & Hurme, 2022, 71.)

Haastattelu on joustava menetelmä, jota hyödynnetään monissa erilaisissa tutkimuksissa. Haastattelun käytön etuja ja haittoja on monia. Haastattelu mahdollistaa haastateltavan omasanaisen ja vapaan kerronnan aiheeseen. Haastattelua pidetään hyvänä menetelmänä silloin, kun haastateltavana on aihepiiri, josta on vähän tietoa. Haastattelun haasteina voidaan pitää itse haastattelijan roolia, menetelmän aikaavievyyttä sekä vapaamuotoisten tulosten analysointia. (Hirsjärvi & Hurme 2022, 58–59.)

Teemahaastattelu muodostettiin eri teemojen ympärille. Haastattelurunko koostui kolmesta isommasta teemasta: Sosionomin (YAMK) sijoittuminen työkentälle, sosionomin (YAMK) ja sosiaalityön maisterin erot ja asiantuntijuus. Tämän lisäksi kysyimme hieman taustatietoja ja lopuksi annoimme mahdollisuuden kertoa vielä mitä aiheesta olisi muuta sanottavaa.

Puolistrukturoidun teemahaastattelun turvin pystyimme muuttamaan kysymysten sanamuotoa ja myös kysymysten järjestystä, silti kysymysten ollessa samoja kaikille haastateltaville. (Puusniekka & Saarinen-Karppinen 2006, 56.)

6.4 Aineiston analyysi

Opinnäytetyössämme lähtökohtana oli ymmärtämiseen pyrkivä tutkimustapa. Näin ollen aineiston analyysi oli laadullista sisällönanalyysia ja päätelmien tekeminen tehtiin vastusten perusteella. Opinnäytetyössämme analysoimme

vastauksia pitkin matkaa, emme vasta lopuksi. Etenkin jokaisen haastattelun jälkeen pohdimme kyseisen haastattelun antia ja vastauksia. Näin ollen haastattelun analyysin tekeminen helpottui ja selventyi.

Tekstistä puretut äänitallenteet muodostivat haastattelututkimuksen varsinaisen tutkimusaineiston. Käytimme tässä apuna laadullista sisällönanalyysia. Käytimme lähestymistapana induktiivista eli aineistolähtöistä lähestymistapaa, jossa tarkoituksena on luokitella aineisto itse saadun aineiston perusteella. (Elo ym. 2022, 218.) Toinen sisällönanalyysin lähestymistapa on teorialähtöinen analyysi, mutta tämä edellyttää, että aiheesta on riittävän paljon jo aiempaa tutkimustietoa (Elo ym. 2022, 218). Koska aiheestamme on melko vähän aiempaa tutkimustietoa, valitsimme tämän vuoksi aineistolähtöisen lähestymistavan. Sisällönanalyysilla kuvataan usein jotakin ilmiötä tai siihen liittyviä ominaispiirteitä (Elo ym. 2022, 217). Opinnäytetyömme yksi tarkoitus oli tuoda esiin opiskelijoiden kokemuksia sosiaalityöntekijän ja sosionomin (YAMK) osaamisesta ja asiantuntijuudesta, joten koimme tämän analyysitavan työtämme ajatellen sopivaksi.

Teemahaastattelua voidaan analysoida teemoittelemalla ja tyypittelemällä. Aineiston tulokset voidaan jakaa teemojen mukaan tai erilasten tyyppikuvausten mukaan. Haastattelujen tulokset voidaan jakaa esimerkiksi teemoittain tai kysymys kerrallaan, jonka jälkeen analysoida yksittäin kyseinen teema ja sidotaan teoriaan ja mahdollisiin aikaisempiin tutkimustuloksiin. (Valli & Aaltola, 2015.)

Saatu aineisto järjestettiin litteroimalla eli kirjoittamalla puhuttu teksti kirjoitettuun muotoon. Karsimme litterointiosuudessa pois kaiken epäolennaisen materiaalin, kuten ylimääräiset täytesanat. Litteroinnin jälkeen haastattelut yhdistettiin yhteen tiedostoon selkeässä ja tiiviissä muodossa, ilman että mitään tärkeää informaatiota kadottamatta. Vastaukset järjestettiin kysymys kysymykseltä oman teemansa alle. Tässä vaiheessa tekstissä oli vielä tunnistetietoja.

Aineiston litteroinnin jälkeen aineistoa alettiin analysoida, jotta tutkimustulokset saatiin näkyviksi. Analyysiosiossa aineistoa purettiin osiin, jonka jälkeen sisällöllisesti samankaltaisuudet yhdistettiin. Aineisto pyrittiin saamaan tiiviiksi kokonaisuudeksi niin, että se vastaa mahdollisimman hyvin tutkimuskysymyksiimme.

Teemoittelimme haastattelujen tuloksia pohjautuen teemahaastattelumme teemoihin. Useimmiten teemoittelun yhteydessä voi nousta esiin muitakin teemoja. Odotettavissa on, että haastattelujen perusteella vastauksia tulee ennalta mietityistä teemoista ja esille nousevien teemojen välisistä yhteyksistä. (Hirsjärvi & Hurme 2022, 179.)

Kiinnitimme huomiota esimerkiksi siihen, mitkä teemat nousivat erityisesti esiin ja otimme esiin myös tiettyjä nostoja, jotka nousivat aineistosta esiin. Kun vastaukset olivat teemoiteltu, tämän jälkeen tunnistetiedot poistettiin, jotta haastateltavien anonymiteetti säilytettiin.

7 Taustatiedot

Seuraavaksi käymme läpi tutkimuksemme tuloksia. Tässä luvussa käymme läpi vastaajien pohjakoulutusta, miksi on hakeutunut opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ja miksi on valinnut juuri erityissosiaaliohjauksen koulutuksen.

7.1 Aiemmat opinnot

Taustatiedoissa kysyimme haastateltavien pohjakoulutusta ja missä vaiheessa opintojaan olivat haastatteluhetkellä. Kaikkien viiden haastateltavan pohjakoulutus oli sosionomi (AMK). Useilta haastateltavilta löytyi sosionomi (AMK) -koulutuksen lisäksi myös muita pätevyyskoulutuksia sosiaalialalta. Yksi haastateltavista oli YAMK-opintojensa loppuvaiheessa, kolme opintojen alkuvaiheessa ja yksi jo valmistunut sosionomi (YAMK).

Kaikki haastateltavat olivat haastatteluhetkellä työelämässä ja koulutustaan vastaavassa työssä. Kaikki haastateltavat käyttivät työssään sosiaaliohjausta.

7.2 Syyt YAMK– koulutukseen hakeutumiselle

Yksi isompi teema kysymyksissä oli sosionomi (YAMK) sijoittuminen työkentälle. Ensimmäiseksi selvitimme, miksi haastateltavat ovat hakeutuneet opiskelemaan YAMK-tutkintoa. Halusimme saada selville haastateltavien syitä jatko-opiskelulle ja kysyä millaiset asiat ovat motivoineet hakeutumaan jatko-opintoihin.

Haastateltavien vastauksista nousi esiin vahva halu kehittää omaa osaamistaan ja ammattitaitoaan. Osalla haastateltavista välittyi halu kehittää omaa osaamistaan erityisesti nykyisessä työssään ja tuoda nykyisessä työpaikassaan erityissosiaaliohjausta näkyvämmäksi osaksi työtä.

”YAMK opintoihin hakeuduin opiskelemaan, kun halusin päivittää osaamistani ja lisäpätevyyttä ja sen myötä lisämahdollisuuksia työelämässä.”

Tutkinnon suorittamisella toivottiin olevan vaikutusta myös oman palkan nousemiseen. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa pidettiin myös hyvänä välietappina kohti muita opintoja, esimerkiksi yliopisto-opintoja. Toisaalta vastauksissa tuli esiin myös näkökulma siitä, että yliopisto-opinnot eivät ole lainkaan vastaajan tavoitteena, eikä yliopistoa koeta oman työn kehittämiseksi otollisena vaihtoehtona.

” No ihan sen takia, että halusin tavallaan oppia lisää ja saada itelleni vähän lisää työkaluja töissä olemiseen ja töihin ylipäättänsä. Ja sitten koska ei mua niin kun millään tavalla houkuta se, että lähtisin yliopistolle opiskelemaan..”

Vastauksissa tuotiin esiin sosiaalityöntekijöiden rekrytointihaasteet ja tätä kautta omassa työssä näyttäytyvä resurssipula. Sosiaalityöntekijöiden rekrytoinnin haasteet ovat aiheuttaneet sen, että erityissosiaaliohjausta tarvitaan koko ajan enemmän. Vastauksissa nousi esille myös, että sosiaalityöntekijän työtehtävät tulevat helposti sosiaaliohjaajan tehtäväksi, jonka takia erityissosiaaliohjaajat olisivat tarpeellisia monella eri työkentällä. Erityissosiaaliohjaajan avulla pystyttäisiin vähentämään myös sosiaalityöntekijöiden työtaakkaa.

”Tää sosiaaliohjauksen tehtävänkuvankin muuttuminen on tuonut sit itelle semmosta, et pitäis saada itelle vielä enemmän tietoa ja osaamista, että pystyy tekemään tätä työtä mahdollisimman hyvin.”

Sosiaaliohjauksen työnkuvan nähtiin olevan myös muutoksessa, jonka myötä omaa osaamista koettiin tärkeäksi kehittää. Monessa työpaikassa on tullut organisaatiomuutoksia hyvinvointialueiden myötä, jonka kautta erityissosiaaliohjauksen työnkuvaa nähtiin mahdollisuutena tuoda aiempaa paremmin esille.

“...sosionomi (YAMK) on tutkinto joka avartaa ja on hienoa, että myös sosiaalialalla on ihmisiä, jotka ovat urakeskeisiä ja pohtivat erityisasiantuntijatehtäviin hakeutumista.”

Itsensä kouluttaminen, uralla eteneminen ja tätä kautta asiantuntijatehtäviin hakeutuminen nähtiin tärkeänä asiana oman ammatillisuuden ylläpitämiseen. Itsensä kouluttaminen nähtiin myös hyvänä tapana pitää omassa työssään mielenkiintoa yllä, sillä kouluttautumisen avulla mahdollistetaan uusien työtehtävien kehittäminen.

7.3 Koulutuksen valitseminen

Selvitimme haastateltavilta, miksi ovat valinneet juuri erityissosiaaliohjaus - koulutuksen. Lisäksi kysyimme, oliko valinta helppo tehdä eri sosionomi (YAMK) kouluttautumismuotojen välillä.

”...sosiaaliohjaus on itelle sydäntä lähellä ja mä haluan tätä sosiaaliohjausta kehittää ja jatkaa ja kun mulle koko ajan työn puolesta puhutaan, että miks et opiskele sosiaalityöntekijäksi kun niitä tarvitaan niin paljon, mutta mulle tää sosiaaliohjaus on se niinkun tärkeä ja mistä mä haluan pitää kiinni.”

Haastateltavat kokivat erityissosiaaliohjauksen sopivan tämänhetkiseen työelämään ja sen tarpeisiin parhaiten. Haastateltavat pitivät myös hyvänä, että on tullut muitakin selkeästi erilaisia koulutuslinjoja esimerkiksi johtamisen ja esimiestyön rinnalle. Erityissosiaaliohjaus koettiin konkreettiseksi koulutukseksi, mitä kautta siitä ajateltiin olevan myös hyötyä nykyiseen työelämään ja sen muutoksiin. Erityissosiaaliohjauksen koulutuksen valitseminen on ollut neljälle haastateltavalle selkeä valinta. Haastateltavat toivat esiin, etteivät olleet harkinneet mitään muita vaihtoehtoja.

”...on ollut tosi paljon tarjolla sitä sotealan johtamista ja esimiestyötä ja se on sitten taas mulle sillee, että en mä nyt oikeestaan tiedä, että onko mun haave sit olla vaan johtaja ja et

haluanko mä sit opiskella johtajuutta, kun mä haluaisin syventää tämä omaa osaamistani tässä työssä...”

”..varsinkin tähän nykyiseen työhön, jotenkin tosi konkreettinen ja kaikista soveltuvin.”

Erityissosiaaliohjauksen koettiin olevan hyvä väylä kehittää ja syventää sosiaaliohjausta. Osa vastaajista koki myös tärkeäksi sen, että sosiaaliohjaajan osaamista korostetaan ja nostetaan jo opintojen aikana esiin. Työelämässä tärkeäksi koettiin myös, että tehdään selvästi näkyväksi sosiaaliohjaajan ja sosiaalityöntekijän työn eroja.

”No varmaan just sitä, että sen sosiaaliohjauksen arvostaminen ja sen jotenkin esille tuominen, et mitä kaikkea se voi parhaimmillaan olla ja miks siihen pitää panostaa.”

Erityissosiaaliohjauksen koettiin myös mahdollistavan uusia asiantuntija- ja kouluttajatehtäviä sekä monialaista yhteistyötä, mihin ei aikaisemmin ole ollut samanlaista mahdollisuutta. Esiin nostettiin myös mahdollisuus toimia erityissosiaaliohjaajana tiimivastaavana, millä ei suoranaisesti tarkoitettu esimiestyötä.

8 Korkeakoulujen tuottama asiantuntijuus

Tässä osiossa käymme läpi korkeakoulututkinnon tuottamaa asiantuntijuutta. Käymme vastauksia läpi tutkimuskysymyksemme pohjalta, jonka tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden ajatuksia sosionomi (YAMK) ja sosiaalityön maisterin tuottamasta osaamisesta ja asiantuntijuudesta.

8.1 Asiantuntijuuden vertailua

Selvitimme haastateltavilta millaista asiantuntijuutta sosionomi (YAMK) opinnoilla saavutetaan verrattuna sosiaalityön maisterin opintoihin. Alla olevassa kuvassa kootusti haastattelujen tulos tutkinnosta saatavasta asiantuntijuudesta ja mitkä osaamisalueet kehittyvät tutkinnon aikana.

Kuva 2. Asiantuntijuuden näyttäytyminen.

Erityissosiaaliohjaajien asiantuntijuuden koettiin näyttäytyvän enemmän käytännönläheisempänä ja tiiviimpänä asiakastyöskentelynä verrattuna yliopistokoulutuksen asiantuntijuuteen, johtuen osittain vahvasta työpaikkälähtöisyydestä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelussa. Tästä syystä sosionomi (YAMK) opinnot nähtiin hyvänä juuri sosiaalisten

tilanteiden ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta. Opinnot antavat konkreettisia keinoja esimerkiksi sosiaaliohjauksen kehittämiseen, haastavienkin asiakkaiden kohtaamiseen ja vaativampaan asiakastyöskentelyyn.

”No mä sanoisin kyllä, että se asiantuntijuus mikä meille ehkä tulee niin on oikeesti sellanen käytännönläheisempi kun mitä sitten taas (sosiaalityön maisterien), et ehkä just se miten toimia siellä arjessa sen asiakkaan kanssa.”

Sosiaalityön maistereiden asiantuntijuus painottui haastatteluissa hyvin teoreettiseen näkökulmaan ja tieteeseen perustuvaan osaamiseen. Sosiaalityön maistereiden opintojen koettiin yleisellä tasolla olevan hyvin teoreettista. Sosiaalityön maisterin opintoja myös kritisoitiin siitä, että käytännön osaaminen tuntuu jäävän usein vähemmälle, koska opinnot keskittyvät yhteiskuntaosaamiseen ja lakiosaamiseen. Sosiaalityön maisterin opintojen koettiin keskittyvän enemmän yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja niiden tarkasteluun. Sosiaalityön maistereiden osaamisessa korostui vahvasti organisointikyky ja laajojen kokonaisuuksien hallitseminen.

”...se täytyy sanoa, että kyllä sossuilla (sosiaalityöntekijöillä), opintojen kautta, niillä on ihan uskomaton taito pohtia niitä asioita niinku silleen jostain yhteiskunnallisesta näkökulmasta.. Että ne niinku pystyy yhdistämään niitä asioita semmoisiin yhteiskunnallisiin asioihin”

Sosiaalityön maisterilla koettiin olevan enemmän taitoa nähdä, mitä palveluja asiakas tarvitsee sekä kykyä tehdä isoja, hankaliakin viranomaispäätöksiä. Yliopisto-opintojen kautta koettiin tulevan myös vahvaa osaamista palvelujärjestelmästä ja tarjottavista palveluista. Sosiaalityön maisterin koettiin kuitenkin olevan askeleen etäämpänä asiakkaasta kuin sosiaaliohjaajan tai erityissosiaaliohjaajan.

”...saattaa sosiaalityöntekijä mennä tietokoneen tai jonkun taakse, että mä tässä kirjaan nää suunnitelmat ja päätökset ja nähään sitten seuraavan kerran kun tarvii.”

Haastatteluissa pohdittiin myös, miten työkentällä työparityöskentelyssä asiantuntijuus jakautuu ja näyttäytyy. Työkentällä sosionomi (YAMK) ja sosiaalityön maisteri toimivat rinnakkain, vastaavan tasoilla opinnoilla. Tässä kohtaa korostui uudelleen sosionomi (YAMK):in halu tehdä asiakastyötä ja kehittää omia kohtaamis- ja vuorovaikutustaitojaan.

Haastattelujen aikana tuotiin esiin myös sitä, että erityissosiaaliohjaajan ja sosiaalityöntekijän asiantuntijuuden erot eivät tulisi konkreettisesti esiin opintojen kautta, vaan ennemminkin yksilön työkokemuksen ja työskentelytavan kautta.

”Mutta siis tietoisuutta pitää lisätä ja sosiaalityöntekijöillekin et he tietäis mistä on kyse ja sit työnantajille ... Sitä, että mitä nää (erityissosiaaliohjaajat) pystyy tekemään ja sit pitää tuoda julki sitä, että tää on just sitä erityisosaamista mitä on just erityissosiaaliohjaajalla ja et niitä voi käyttää tällaseen ja tällaseen hommaan. ”

Työpaikan oma sisäinen kulttuuri ja työntekijöiden tavat tehdä työtä voivat vaikuttaa siihen, miten esimerkiksi sosiaaliohjausta toteutetaan. Haastatteluissa tuotiin esille, että työntekijät arvostavat ja huomaavat positiivisia puolia moniammatillisen työryhmän ammatillisuudesta ja asiantuntijuudesta. Erityissosiaaliohjaajien tai ylemmän ammattikorkeakoulun käyneiden sosionomien asiantuntijuus eivät ole vielä kovin tunnettuja sosiaalialan työpaikoilla.

8.2 Työuran eteneminen YAMK-opintojen jälkeen

Haastateltavien urapolkuun liittyvillä kysymyksillä halusimme selvittää haastateltavien ajatuksia siitä, miten oman työuran koetaan kehittyvän opintojen jälkeen.

Yksi vastaajista toi esiin, miten sosiaaliohjaajan ja erityissosiaaliohjaajan työnkuvat eroavat toisistaan. Joissakin kaupungeissa on olemassa jo erityissosiaaliohjaajan paikkoja, ja työnkuva on eriytynyt selkeästi erilleen sosiaaliohjaajan työnkuvasta. Pienemmillä paikkakunnilla, missä mahdollisesti tiimissä on vain muutama sosiaaliohjaaja, nähtiin haastavammaksi kehittää omaa työnkuvaa edelleen sosiaaliohjaajasta erityissosiaaliohjaajaksi. Nykyisen sosiaaliohjaajan työ nähtiin vastaavan jo pitkälti isompien kaupunkien erityissosiaaliohjaajan työnkuvaa.

Vastauksista nousi esiin erityisesti se, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon myötä pääsee tekemään vaativampia sosiaalialan työtehtäviä, kuten erilaisia asiantuntijatehtäviä.

”Kun saa tavallaan parempaa käsitystä siitä, että minkälaista haastavien asiakkaiden ohjaaminen, sosiaaliohjaus on.”

Joillakin oli toiveena päästä myös projekteihin ja erilaisiin hankkeisiin töihin. YAMK-tutkinto myös mahdollisti yhdelle vakituisen työpaikan hakemisen nykyisestä työpaikasta. Useammalla vastaajalla oli tavoitteena luoda uutta työnkuvaa omalle työpaikalleen.

Myös esimiestyö ja johtajuus nousivat vastauksissa esille, mutta tätä ei nähty ensisijaisena uratavoitteena. Koulutuksen ei suoranaisesti nähty tuovan esimerkiksi esimiestyöhön vaadittavaa kokemusta, mutta se antaa kuitenkin paremmat mahdollisuudet toimia kyseisissä tehtävissä. Osa haastateltavista koki, että olisi hakenut suoraan johtotehtäviin valmistavaan YAMK-koulutukseen, jos selvästi haluaisi uran kehittyvän johtotehtäviin.

Haastattelun aikana ei noussut esiin konkreettisia esimerkkejä erilaisista hankkeista tai asiantuntijatehtävistä, mutta yleisesti koettiin, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto avaa laajasti mahdollisuuksia erilaisiin työtehtäviin. Hakeutuminen erilaisiin työtehtäviin oli kiinni omasta kiinnostuksesta ja myös halusta kehittää esimerkiksi erityissosiaaliohjaajan osaamista jollekin tietylle työkentälle.

8.3 Sosionomi (YAMK) työllistymismahdollisuudet

Toisena teemana oli sosionomi (YAMK) ja sosiaalityön maisterin eli sosiaalityöntekijän erot. Tämä teema aloitettiin selvittämällä haastateltavien ajatuksia siitä, mihin ajattelevat, että sosionomi (YAMK) voi työllistyä.

” Sosionomi (YAMK) voi työllistyä esimiestehtäviin, olla yksiköiden vastaavana, toimia koordinaattorina tai työskennellä konsultoijana esim. haastavissa lastensuojelullisissa caseissa. ”

Monet haastateltavat nostivat esiin sen, että sosiaalityöntekijän työnkuva määritellään pitkälti lain mukaan ja tämän kautta tulee heille myös tietyt työtehtävät. Haastateltavat kokivat, että kaikki muut työtehtävät, joihin ei tarvita sosiaalityön maisterin pätevyyttä, koettiin olevan mahdollisia sosionomi (YAMK) tekemänä. Haastateltavat kertoivat sosionomi (YAMK) työtehtäviksi seuraavassa kuvassa olevia työtehtäviä ja työpaikkoja. Vaihtoehtojen listaaminen sujui kaikilta haastavilta vaivatta ja pidettiin positiivisena, että runsaasti vaihtoehtoja, jossa sosionomi (YAMK) voi työskennellä.

Kuvio 2. Sosionomi (YAMK) työtehtävät haastattelujen tuloksena.

Sosionomi (YAMK):iksi valmistuneilla koettiin olevan monipuolisesti työtehtäviä tarjolla. Esimerkkinä nostettiin vahvasti lastensuojelu ja siihen liittyvät konsultaatiotehtävät. Lastensuojelua kuvattiin tehtäväkenttänä niin laajana ja byrokraattisena, että tähän liitettiin vahvasti erityissosiaali-ohjaajan osaaminen ja mahdollisuudet tuoda omaa osaamistaan esille. Myös jälkihuollon kenttää tuotiin esille ja siihen liittyvää asioiden kokonaisvaltaista hahmottamista palvelukenttineen. Haastattelujen vastauksissa useimmat listasivat sosionomi (YAMK) työtehtäviksi esimiestehtävät; lähiesimies, tiimivastaava sekä myös konsultin tehtävät.

YAMK-opinnoilla koettiin saavutettavan sellaista osaamista, että pystyy neuvomaan esimerkiksi sosiaali-ohjaajia ja olemaan konsultointiapuna haastavissa asiakastilanteissa. Osaaminen nähtiin laajempaan kuin esimerkiksi sosionomi (AMK) -tasoisena ohjaajan ja tämän vuoksi juuri haastavat asiakastilanteet nähtiin enemmän sosionomi (YAMK) osaamisalana.

”Näiden erityisen tuen tarpeiden asiakkaiden kanssa, niin oisi niinku antaa hyvät eväät työskennellä semmoisten asiakkaiden parissa, joilla niin mielenterveys- päihde ja ehkä molempia ongelmia. Tuota antaa siihen kyllä hyvät eväät.”

Sosionomin (YAMK) nähtiin voivan työskennellä erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden ja moniongelmaisten asiakkaiden kanssa. Opinnoissa syvennyttään eri asiakaskuntiin monipuolisesti, joten koulutus antaa hyvät mahdollisuudet toimia eri haasteiden parissa.

8.4 Sosiaalityön maisterin työllistymismahdollisuudet

Selvitimme vastaavasti haastateltavien ajatuksia sosiaalityön maisterin työllistymismahdollisuuksista. Sosiaalityön maisterin työllistymistä selvittäessä nousi selkeästi esille se, että sosiaalityön maistereilla on usein selkeämpi työnkuva. Selkeämmän työkuvan nähtiin helpottavan työnhakua. Selkeämpi työnkuva tuli esiin esimerkiksi päätöksenteko-oikeuden, että lakiosaamisen kautta.

Haastateltavat vastasivat, että sosiaalityön maisterit voivat työllistyä esimerkiksi sosiaalityöntekijäksi ja tehdä siihen liittyviä tehtäviä, lastensuojelun sosiaalityöntekijäksi, kolmannen sektorin erilaisiin palveluihin, järjestötyöhön, hankkeisiin, projektipäälliköiksi tai yliopiston opettajaksi. Toisaalta pohdintaa herätti myös, se mihin sosiaalityön maisterit ovat työllistyneet, sillä esimerkiksi lastensuojelun työkentällä sosiaalityöntekijöistä on valtava pula. Useissa vastauksissa nousi esiin, että vapaita työpaikkoja on tarjolla ympäri Suomea, mutta hakijoita ei silti ole.

”..se on hyvä kysymys et mihin ne tällä hetkellä työllistyy kun ei niitä näy.”

Vastauksissa pohdittiin erityisesti sosiaalityöntekijöiden työllistyvän tällä hetkellä esimerkiksi kolmannelle sektorille, järjestöihin tai hankkeisiin. Toisaalta esille nostettiin sosiaalityöntekijöiden työllistyminen isoihin kaupunkeihin kuten

Tampereelle tai Helsinkiin. Sosiaalityöntekijöiden nähtiin myös työllistyvän lastensuojelun kentälle aina avohuollosta jälkihuoltoon, sillä siellä sosiaalityöntekijöiden tarve on ilmeinen. Etenkin lastensuojelun puolella sosiaalityöntekijän nähtiin työskentelevän sosiaaliohjaajan tai erityissosiaaliohjaajan työparina.

Haastateltavat näkivät sosiaalityön maistereiden työllistyvän lähtökohtaisesti sosiaalityöntekijöiksi. Sosiaalityöntekijän työtehtävissä nousi vahvasti esiin pätevyys tehdä päätöksiä. Haastateltavat toivat esiin, sen että tätä asiaa verratessa sosionomi (YAMK)-koulutukseen, jossa päätösvastuuta ei automaattisesti tule. Tämän vuoksi sosiaalityöntekijän rooli saatetaan nähdä helposti vastuullisempana kuin sosionomin (YAMK).

Yleisesti ottaen on hyvä ottaa huomioon, että opiskellessa esimerkiksi sosiaalityön maisteriksi, erilaiset opintosuunnat johtavat erilaisiin ammatillisiin kelpoisuuksiin. Valittu oma opintosuunta ja omat kiinnostuksen mukaiset kohteet vaikuttavat ja kasvattavat ammatillista asiantuntemusta ja sitä kautta johtavat myös mahdollisiin erilaisiin pätevyyksiin. Yliopiston maisterikoulutukset ovat kokonaisuuksia, jotka antavat laajat mahdollisuudet työllistyä monipuolisesti erilaisiin työtehtäviin. Esimerkiksi haastatteluista tulleiden vastausten lisäksi maisterit voivat lähteä myös tutkijoiksi ja suunnittelijoiksi. (Maistereiden uraseuranta 2018–2022, 2023.)

9 Työtehtävien erot ja työnjaon edistäminen

Tässä osiossa käymme läpi haastateltavien vastauksia toisen tutkimuskysymyksemme kautta. Kysymyksen tarkoitus oli selvittää sosionomin (YAMK) ja sosiaalityön maisterin työn eroja haastateltavien kokemana.

9.1 Työtehtävien erot

Sosionomin (YAMK) ja sosiaalityön maisterin työtehtävien eroista kysyimme kysymyksen, jossa pyrittiin saamaan haastattelijat pohtimaan ammatillisia eroja näiden kahden eri ammattiryhmän välillä. Vastaukset olivat haastattelijoiden kesken hyvin saman tyyppisiä. Isoimpana asiana nousi, että työnjaon tulisi olla selkeämpää ja selkeästi tietyt vastuut kummallakin ammattiryhmällä. Näin ollen työtehtäviä tulisi määritellä ja selkeyttää, jotta tiedetään mitkä vastuut kummallekin kuuluu.

Sosiaalityöntekijällä pitäisi olla päätöksentekovastuu ja asiakassuunnitelmien laatiminen, kun taas erityissosiaaliohjaajan paikka on konkreettisemmin olla mukana ihmisen elämässä sosiaaliohjauksen keinoin. Sosiaalityöntekijällä on lain tuomat oikeudet ja tätä kautta he voivat tehdä päätöksiä ja olla lain tuomassa vastuussa asiakkaistaan. Haastateltavat totesivatkin useaan otteeseen, että lain kautta tulee selvä konkreettisin ero työskentelyssä.

Sosiaaliohjauksen ja sosiaalityöntekijän työn korostettiin olevan keskenään hyvin erilaista työtä ja tämä nähtiin tärkeänä säilyttää myös jatkossa. Nyt etenkin pienemmillä paikkakunnilla on ollut vaarana, että sosiaaliohjaaja tekee osan sosiaalityöntekijän töistä, esimerkiksi valmistelee päätöksiä, jotka sosiaalityöntekijä lopulta vain hyväksyy. Tämän nähtiin aiheuttavan jopa sitä, että sosiaaliohjaajan ja sosiaalityöntekijän työn välillä nähtiin ajoittain olevan jopa turhan vähän eroja.

”Että se mitä mä tässä itse teen, niin mähän teen niinku lähes kaiken mitä sosiaalityöntekijä tekee, mutta mä en ole vaan vastuussa sen asioista”

Erityissosiaaliohjaajan nähtiin olevan konkreettisemmin mukaan ihmisten elämässä, kuin mitä sosiaalityöntekijällä on edes mahdollisuutta olla. Sosiaalityöntekijän nähtiin olevan asiakkaan asioista vastuussa, mutta silti erityissosiaaliohjaaja saattaa tietää asiakkaan asioista enemmän, koska hänellä on paremmin resursseja ja aikaa asiakkaan kohtaamiseen. Tämä nähtiin myös haasteena sosiaalityöntekijän työssä, sillä aikaa menee paljon kaikkeen muuhun, kuin asiakkaiden kohtaamiseen. Sosiaalityöntekijän nähtiin olevan enemmän taustalla koordinoimassa.

”..mulla pitää olla enemmän aikaa tavata asiakkaita, että siihen sosiaalityöhön saadaan lisää luiden ympärille, että sen sosiaalityöntekijän on helpompi tehdä niitä isoja hankaliakin päätöksiä..”

Erityissosiaaliohjaajien asiakkuuksien koettiin olevan vaativaa asiakkuutta esimerkiksi paljon tukea tarvitsevat asiakkaat, joilla on monia eri haasteita ja ongelmia (esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmat). Erityissosiaaliohjaajan osaaminen on suuntautunut juuri ihmisten kohtaamiseen ja monien eri haasteiden selvittämiseen. Sosiaaliohjaus nähdään usein lähityönä, jossa työntekijä työskentelee asiakkaan ja muiden yhteistyötahojen kanssa tiiviissä yhteistyössä. Tämä tuli vahvasti esiin myös haastatteluiden vastauksissa, sillä erityissosiaaliohjaajat nähtiin vahvasti mukana asiakkaan arjessa ja juuri kasvokkaisessa kohtaamisessa.

9.2 Työnjaon edistäminen

Halusimme saada selville minkälaisilla keinoilla kahden eri ammattiryhmän työnjakoa voisi kehittää sosiaalialalla. Ensimmäisenä selvitimme miten haastateltavien mielestä sosionomi (YAMK) ja sosiaalityön maisterin työnjakoa voisi työkentällä edistää.

Työparityöskentely nousi tämän teeman vastauksissa useampaan kertaan. Työparityöskentely nähtiin toimivana työkaluna, kun molemmat ammattiryhmät pystyvät tuomaan omaa osaamistaan esiin tasavertaisina työntekijöinä. Työparityö vaatii keskinäistä arvostusta, luottamusta ja myös halua kuulla mitä toisella on sanottavana.

”Et sit kummallakin on semmonen tasavertainen asema siinä työparityössä ja se kun löytyy, niin sitten se on ihan tosi hyvää se työskentely.”

Työparityö saattaa huonoimmillaan olla sellaista, että sosiaaliohjaaja joutuu tekemään sihteerin töitä tai toimimaan ns. assistenttina. Tällöin työparityöskentely ei ole antoisaa ja toisiaan arvostavaa. Molempien ammattiryhmän osaaminen tulisi tuoda esiin ja hyödyntää niitä mahdollisimman tehokkaasti.

”..on jääty siihen semmoiseen yksinäiseen sosiaalityöntekijän rooliin, että ”minä oon kaikesta vastuussa ja minä teen yksin” ja sitten se sosiaaliohjaajan työparityö onkin sitä, että sitten siinä hääritään vähän semmoisena sihteerinä tai assistenttina tai semmoisena. Siinä ei oikeasti oteta työpariksi, mutta siinä heitellään työtehtäviä esim. sä voit skannata nuo ja sä voit kirjoittaa puhtaaksi, niin se ei oo työparityötä.”

Yksi haastateltavista otti esiin, että kokee pystyvänsä työllään myös tukemaan ja auttamaan sosiaalityöntekijää heidän haastavassa työssään. Arvostuksen tulee olla molemmin puoleista, jotta molemmat ammattiryhmät saavat toteuttaa omaa osaamistaan parhaalla mahdollisella tavalla. Työparityöskentely koettiin myös tärkeäksi osaksi esimerkiksi haastavien asiakkaiden sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta.

”Ajattelen työparina esim. lastensuojelussa olevan hyvinkin tärkeää, että kohdatessa esim. asiakasperhettä jossa kriisitilanne, työpari täydentää toisiaan vakuuttavasti ottaen myös asiakasperheen ajatuksia huomioon.”

Etenkin lastensuojelun puolella työparityötä toteuttaa usein kaksi sosiaalityöntekijää työparina, mutta erityissosiaaliohjaajan osaamista työparityössä toivottiin voivan hyödyntää aiempaa enemmän.

”...toivottavasti joskus meidänkin ammattitaito ja osaaminen ymmärrettäisiin siihen mielessä, että osattaisii hyödyntää paremmin. Ei ois mitään ongelmaa rekrytoida sosiaaliohjaajia tai erityissosiaaliohjaajia.”

Tarve selkeyttämiselle ja tiedon lisäämiselle sosiaalialan ammattilaisten kesken on vahva. Työnjakoa voidaan edistää myös tekemällä työnantajille näkyväksi erityissosiaaliohjauksen osaamisalaa. Tärkeää on välttää kaikenlainen vastakkainasettelu sosiaalityöntekijöiden ja erityissosiaaliohjaajien välillä.

”...mun mielestä välttää kaikki vastakkainasettelu et siitä ei sit tuu sellasta, et sosiaalityöntekijät on niinku parempia tai mitään tällasta et sen pitäis niin kun, sitä pitäis lähtee miettimään ja pohtimaan oikeesti et mitkä on ne erot. ”

Yksi vastaajista pohti myös sitä, että kaikkialla ei ole muodostunut selkeää kuvaa siitä, mihin erityissosiaaliohjaajia voidaan ylipäättään hyödyntää. Tämä nähtiin isona haasteena.

” No kai mä haluaisin... tai toivoisin että, ersot (erityissosiaaliohjaajat) saisi jalansijan tässä sosiaalityön verkossa. Varmasti jos päättäjät osaisi kohdistaa sen osaamisen.”

Yksi haastateltava toi esiin, että viranomaistehtäviin tulisi tehdä selkeitä rajauksia siitä, miten ja mitkä tehtävät kuuluvat kenellekin. Tämä vaihtelee sen mukaan, missä kukakin työskentelee. Lastensuojelun työkentällä rajaukset ovat selkeämpiä verrattuna muihin sosiaalialan työkenttiin, sillä lastensuojelussa on tarkkaa sääntelyä esimerkiksi lain osalta. Esimerkiksi sosionomi (YAMK) pystyy laitosjohtajana toimiessaan kuitenkin tekemään päätöksiä.

Työnjaosta keskustellessa esiin nostettiin myös erityissosiaaliohjaajan ja sosiaalityöntekijän palkkaero, vaikka työtehtävät saattavatkin olla melko samat. Sosiaalityöntekijän viranomaisvastuun pohdittiin olevan yksi syy palkkaerolle. Toisaalta aiheesta puhuttiin niin, että jos työtehtävät ja vastuut ovat hyvinkin lähellä toisiaan, tulisi myös palkkaeroa pienentää.

” Mun mielestä niissä voi olla ero, jos sillä sosiaalityöntekijällä on selkeesti enemmän vastuuta joistain asioista tai vaativampia asiakkuuksia, mutta muuten ei, koska meidän koulutus on samantasoinen.”

Joissain tapauksissa palkkaeroa pidettiin perusteltuna, mutta samankaltaisten työtehtävien ollessa kyseessä koettiin tarvetta palkkaerojen tarkastelulle. Sosionomi (YAMK) opiskelijat kokivat, että arvostuksen lisääminen olisi tärkeää ja se voisi näkyä esimerkiksi palkkauksessa.

”... toki edellytän että työnantaja koulutus pohjani takia mm. palkalla osoittaa arvostusta. Siksikin on tärkeää rummuttaa (YAMK) :n puolesta, että vaativista työtehtävistä saa korvausta joka on osaamiseen nähden riittävä.”

Yksi haastattelumme osallistujista kertoi meille lopuksi positiivisen kommentin, jonka oli saanut esihenkilöltään liittyen erityissosiaaliohjauksen opintoihin. Haastateltava oli saanut positiivista palautetta ja kiitosta siitä, että jaksaa syventää sosiaaliohjauksen osaamista. Olemme myös huomanneet tärkeäksi sen, että oma osaamista täytyy tuoda esiin, mutta yhtä tärkeää on osata sanoittaa mitä se käytännössä on. Tarvitsemme toisiltamme, ja yhteistä puhetta ja näkyvyyden lisäämistä siitä, mitä sosionomi (YAMK) ja erityissosiaaliohjauksen koulutus voi tuoda sosiaalialan kentälle.

10 Pohdinta

Pohdintaosiossa tarkastelemme tutkimustuloksia tutkimuskysymystemme pohjalta ja vedämme yhteen tutkimuksen pääasialliset tulokset. Tulosten tarkastelun jälkeen esittelemme asiantuntijahaastattelun koonnin liittyen sosionomin (YAMK) jalansijasta työmarkkinoilla ja arvostuksesta työkentällä. Tämän jälkeen pohdimme opinnäytetyöprosessia, työn eettisyyttä ja luotettavuutta. Päätämme työn jatkotutkimusaiheisiin, joita työmme pohjalta nousi esiin.

10.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli vastata kahteen erilaiseen tutkimuskysymykseen. Ensimmäinen tutkimuskysymys selvitti miten sosionomi (YAMK) opiskelijat kokevat sosionomin (YAMK) ja sosiaalityön maisterin osaamisen ja asiantuntijuuden työkentällä. Toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli tuoda esiin sosionomi (YAMK) ja sosiaalityöntekijän työn eroja.

Haastateltavien motiivit YAMK-tutkinnon suorittamiseen liittyivät vahvasti oman osaamisen ja ammattitaidon kehittämiseen ja nykyisen työnkuvan laajentamiseen ja syventämiseen. Omaa osaamista ja asiantuntijuutta haluttiin kehittää ylemmällä korkeakoulututkinnolla. Sosiaaliohjauksen työnkuvan todettiin haastatteluissa olevan muutoksessa ja osaamisen kehittäminen on tärkeää juuri sosiaaliohjauksen muutoksen ja sosiaalialalla olevan resurssipulan vuoksi. Osittain tästä syystä erityissosiaaliohjauksen koulutusala nähtiin todella hyvänä lisänä omiin aikaisempiin opintoihin ja tutkinnon tarpeellisuus nähtiin myös työelämää ajatellen.

Asiantuntijuus erityissosiaaliohjauksessa nähtiin käytännönläheisenä, kun taas sosiaalityön maistereiden asiantuntijuuden nähtiin painottavan kykyä hahmottaa laajempia kokonaisuuksia asiakkaan kannalta ja tehdä haastavia viranomaispäätöksiä. Sosiaalityön maistereiden asiantuntijuus painottui enemmän myös lakitietouteen.

Haastattelujen perusteella voidaan ajatella, että sosionomi (YAMK) nähdään lähempänä asiakasta, korostaen sosionomi (YAMK):in vuorovaikutustaitoja ja käytännön työtä asiakkaiden kanssa, kun taas sosiaalityön maisterit keskittyvät enemmän yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja tieteelliseen osaamiseen tehdessään päätöksiä etäämmällä asiakkaasta.

Työntekijän omat motiivit ja intressit sekä erilaiset työyhteisöt vaikuttavat siihen, miten eri ammattien osaamiset ja roolit toteutuvat käytännössä työelämässä. Haastatteluissa todettiin kuitenkin, että molempia asiantuntijoita tarvitaan sosiaalialan kentällä, mutta erityissosiaalihjauksen tehtävää ja jalansijaa tulisi edelleen kehittää myös työnantajien tietoisuuteen.

Opinnäytetyömme tulokset vastaavat pitkälle jo aiemmin tehtyjen tutkimuksien tuloksia. Esimerkiksi Sirppa Kinoksen väitöskirjassa (2020) todettiin, että opiskelijat toivoivat opinnoiltaan oman ammattitaidon kehittymistä ja mahdollisuuksia saada koulutuksen avulla uusia elementtejä työhönsä. Haastatteluidemme perusteella tämä nousi esiin myös omissa tuloksissamme. Myös mahdollinen urakehitys tuli esiin sekä Kinoksen väitöskirjassa, että myös omassa opinnäytetyössämme.

Siekkisen, Takkusen ja Ylevän opinnäytetyön (2018) tuloksissa tuli esiin, että YAMK-tutkinto on hyvä jatke niille ammattilaisille, joita kiinnostavat vaativammat työtehtävät ja johtaminen. Opinnäytetyömme tuloksissa tuli vahvasti esiin (YAMK) opiskelijoiden halu kehittää omaa osaamistaan ja näin ollen myös vaikuttaa omaan työnkuvaansa. Vastauksissamme kävi ilmi, että erityissosiaalihjaajat pystyvät vaatimaan asiakastyöhön ja tätä kautta omaa työnkuvaa halutaan kehittää erityistä osaamista vaativaksi. Myös johtamisosaaminen ja konsultointi nousi vastauksissamme esiin. Vaikka koulutus ei suoranaisesti valmistakaan toimimaan esimiestyössä, antaa se siihen kuitenkin hyvät valmiudet.

Haastatteluissa käsiteltiin sosionomin (YAMK) ja sosiaalityön maisterin työn eroja. Vastauksissa nousi tarve selkeyttää työnjakoa ja vastuita kummallekin ammattiryhmälle. Haastatteluissa keskusteltiin sosiaalityöntekijöiden

vastuuseen kuuluvan päätöksenteko ja esimerkiksi asiakassuunnitelmien laatiminen, kun taas erityissosiaaliohjaajat keskittyvät ihmisten arjen tukemiseen, eli tekevät niin sanottua lähityötä. Lain määrittelemät oikeudet eroavaisuudessa näkyvät esimerkiksi päätöksen teossa.

Työn eroissa nousi vahvasti esiin myös työparityöskentely ja sen hyödyntäminen. Työparityö nähtiin vahvuutena silloin, kun työskentely on tasa-arvoista ja toisia kunnioittavaa. Näin kummankin työparin osaaminen tulee parhaiten esille ja molempien vahvuuksia hyödynnetään. Työparityötä toivottiin olevan enemmän ja laajemmalla työkentällä, nyt työpari näyttäytyy vahvana esimerkiksi lastensuojelussa, mutta tätä työmallia voisi hyödyntää muuallakin.

Saamissamme vastauksissa korostui, että sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön tehtävät ovat luonteeltaan erilaisia, ja tätä eroa on tärkeää selkeyttää esimerkiksi työnkuvan tarkentamisella. Haasteeksi haastateltavat kertoivat tilanteita, joissa sosiaaliohjaajat tekevät samoja työtehtäviä kuin sosiaalityöntekijän tekee, mutta sosiaalityöntekijä laittaa päätöksen allekirjoituksen. Nämä tilanteet tuovat haasteita näiden kahden ammatin välille työelämässä, sillä työnjako on tällöin helposti epätasapainossa.

Haastateltavat halusivat työnantajilta lisää arvostusta omasta erityisosaamisestaan, halusta päivittää omaa osaamistaan työpaikan tarpeisiin ja valmistuttuaan tehdystä ylemmästä ammattikorkeakoulututkinnosta. Pohdittiin sitä, kuinka arvostus näyttäytyy työelämässä sosiaalialalla. Vastauksissa tuotiin esiin, että arvostus voisi näkyä ensisijaisesti palkkauksessa, erityissosiaaliohjaajan työnkuvan luomisena ja selkeyttämisenä sekä työtehtävien tarkentamisena.

10.2 Asiantuntijahaastattelu

Keskustelimme haastateltaviemme kanssa, miten erityissosiaaliohjaajat saisivat omalla työkentällään näkyvyyttä ja miten erityisosaamista voidaan parhaiten hyödyntää. Saimme mahdollisuuden haastatella Talentian koulutuspolitiikan

erityisasiantuntijaa Jaana Manssilaa ja pohdimme hänen kanssaan kyseisiä teemoja.

Keskustelimme sosionomi (YAMK):in jalansijasta työmarkkinoilla. Manssila toi esiin, että sosionomi (YAMK) tutkintoja kouluttaa useampi korkeakoulu ja tutkintojen kirjo on laaja. Sosiaalityön maisterin koulutus (sosiaalityö pääaineena) taas tuottaa kelpoisuuden selkeästi yhteen profession eli sosiaalityöntekijäksi. Sosionomi (YAMK) taas ei valmista mihinkään tiettyyn profession, vaan tutkintojen kirjon vuoksi jo valmistuneet sijoittuvat hyvin laajasti eri tehtäviin. Tämä luo haasteen sosionomi (YAMK) osaamisen esille tuomisessa, sillä osaaminen on hyvin laaja-alaista.

Manssila toi esiin, kuinka sosionomi (YAMK) tutkinnoista tunnetaan paremmin johtamis- ja kehittämistutkinnot, kun taas muut koulutuspolut, kuten erityissosiaaliohjaus on vielä uusi. Pohdimme yhdessä sitä, että tunnettavuus ei kyseisellä koulutuksella ole vielä kovinkaan suuri. Oman osaamisen esille tuominen ja oman osaamisen hyödyntäminen nostettiin tässä kohtaa vahvasti esille.

Manssilan mukaan YAMK-tutkinnon käyneen tulisi vain rohkeasti hakea erilaisia tehtäviä ja tuoda omaa osaamistaan esille. Työnantajat eivät vielä välttämättä tunnista kaikkien YAMK-koulutusten tuomaa osaamista ja asiantuntijuutta ja tämän vuoksi oman osaamisen esille tuominen on avainasemassa. Oman osaamisen tunnistaminen ja sanoittaminen on tärkeässä osassa työnhakuprosessia, etenkin jos työnantajat eivät tunnista vielä mihin jokin koulutus valmistaa tai minkälaista osaamista koulutus tuottaa.

Sosionomi (YAMK) osaamista pystyisi hyödyntämään mahdollisimman hyvin kehittämällä työnkuvia ja tehtävänjakoa työpaikoilla vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Tämä vaatii pohjalle ensin sen, että asiakaskuntaan perehdytään sekä myös heidän tarpeitaan kartoitetaan ja tunnistetaan (Talentia 2024). Manssila toi esiin, että on tärkeää tunnistaa omassa työssään sitä mitä ollaan tekemässä ja miksi ollaan tekemässä.

Etenkin hyvinvointialueilla haasteena ovat henkilöstörakenteet. Vaikka osaaminen on johtotasolla tunnistettu, ei työpaikoilla siltikään välttämättä ole jalansijaa sosionomi (YAMK) osaamiselle, vaikka tarve tälle olisikin. Tämän muuttamiseksi tarvitaan ensin rakenteiden muuttamista, joka taas vaatii aloitteellisuutta työpaikoilla esimerkiksi juuri sosionomi (YAMK) osaamisen esille tuomista ja sen hyödyntämistä työpaikalla. Keskustelimme siitä, että esimerkiksi luottamusmiehen olisi hyvä tietää, missä sosionomi (YAMK) osaamista voi hyödyntää, jotta tietous osaamisesta menisi eteenpäin myös johtotasolle.

Keskustellessamme sosionomi (YAMK):in arvostuksesta nousi esiin, että yksi sosiaalialan haasteista on oman osaamisen sanoittaminen. Tämä taas luo helposti käsityksen, että kuka tahansa pystyisi tekemään sosiaalialan työtä. Oma työtä tulee arvostaa ja pystyä sanoittamaan osaamistaan mahdollisimman hyvin, jotta tätä kautta myös arvostus sosiaalialan työtä kohtaan nousisi. Myös omasta työstään kertominen, positiivisten asioiden esiin nostaminen ja ylipäättään tietoisuuden lisääminen mahdollistavat arvostuksen lisääntymisen. Jokaisen tulisi olla ammattistaan ja koulutuksestaan ylpeä, sillä positiivinen kuva sosiaalialan työstä lisää myös arvostusta.

Lopuksi Manssila totesi, että muutoksen tekeminen on yhteinen missio, jotta osaamista pystytään tuomaan esille mahdollisimman monipuolisesti. Muutoksen tekemiseen vaaditaan niin korkeakoulujen, ammattiliittojen, johdon, henkilöstöhallinnon, luottamusmiesten että myös työntekijöiden panostusta.

10.3 Arviointi

Opinnäytetyöprosessi on kokonaisuudessaan alusta loppuun edennyt sujuvasti niiltä osin, mihin itse pystyttiin vaikuttamaan. Prosessi lähti hyvin käyntiin ja työskentely on ollut sujuvaa. Parityöskentely on sujunut jouhevasti ja työnjako on ollut tasavertaista. Toisen kanssa tekeminen on tuonut prosessiin paljon enemmän analysointia ja reflektointia, mitä itsekseen tekeminen olisi tuonut.

Olemme onnistuneet prosessin aikana hyödyntämään molempien vahvuuksia ja toisaalta pystyneet olemaan toisillemme apuna haastavissa tilanteissa.

Haastattelujen saaminen oli hankalaa ja selkeästi vaikein osuus koko opinnäytetyön prosessin aikana. Jälkikäteen olemme pohtineet olisiko vastauksia saanut paremmin esimerkiksi kyselylomakkeella tai jollain muulla haastattelumuodolla. Toisaalta olemme miettineet, vaikuttiko vähäiseen vastaajamäärään aiheen haastavuus tai kokivatko potentiaaliset haastateltavat, että aiheesta ei ole tarpeeksi sanottavaa.

Tutkimusmenetelmänä haastattelu saatiin suoraa koululta, koska kyseessä oli valmis opinnäytetyöaihe. Pohdimme olisiko esimerkiksi ryhmähaastattelu voinut olla vaihtoehto esimerkiksi erilaisissa koulutuspäivissä, mitä pidettiin esimerkiksi Turun ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun välillä. Tietysti etiikkaan voi tuoda haastetta se, jos ikään kuin pakotetaan kaikkia osallistumaan tiettyyn selvitykseen osana kurssiohjelmaa, eikä vapaaehtoisuuteen vedoten. Ryhmähaastattelussa myös olisi voinut helposti käydä niin, että vahvat puhujat ja persoonallisuudet voivat vaikuttaa muidenkin mielipiteisiin.

Lomakekyselyllä olisi voinut saada hyvin tietyltä osin tietoa, riippuen lomakkeen pituudesta ja kysymyksistä, vastauksen vaihtoehdoista ja onko avokysymyksiä paljon. Avoimiin kysymyksiin saatetaan helposti jättää vastaamatta ja jos niihin täytyy jotakin kirjoittaa, jotta pääsee vastauksissa eteenpäin, voi vastaukset olla harhaanjohtavia.

10.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023) on määritellyt hyvän tieteellisen käytännön peruseriaateiksi luotettavuuden, rehellisyyden, arvostuksen ja vastuunkannon. Tieteellistä toimintaa tulee raportoida avoimesti ja puolueettomasti, yksityiskohtia salailematta.

Vastaajillamme oli mahdollisuus halutessaan vetäytyä haastattelusta missä kohtaa prosessia tahansa. Vastaajilla oli myös mahdollisuus jättää vastaamatta

kysymyksiin niin halutessaan. Saatekirjeessä kerroimme mihin tulemme vastauksia käyttämään ja kerroimme myös hävittämämme aineiston asianmukaisesti, kun opinnäytetyö on valmis.

Tutkimme ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisten suositusten asiakirjaa opinnäytetyötämme varten. Ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet noudattamaan HTK ohjetta eli Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. (Arene 2019.) Pohdimme opinnäytetyössämme luotettavuutta ja eettisyyttä erityisesti haastattelutilanteiden ja omien kysymystemme kannalta. Haastateltaville lähetettiin sähköpostitse suostumuslomake ja haastattelun kysymykset, jotta he saivat tutustua niihin etukäteen ja haastattelutilanne olisi tällöin helpompi.

Haastattelutilanteissa pohdimme esimerkiksi sitä, kuinka luontevalta haastattelu on haastateltavista tuntunut, kun se on tehty etäyhteydellä ja sen lisäksi se nauhoitetaan. Olemme pohtineet voiko nauhoittaminen vaikuttaa vastausten sisältöön.

Haastatteluaineiston luotettavuutta voidaan tarkastella sen laadusta. Mikäli vain osaa haastateltavista on haastateltu, tai jos tallenteet ovat huonot, tai litterointi noudattaa vaihtelevia sääntöjä, tällöin haastatteluista ei voi sanoa luotettavaksi. (Hirsjärvi & Hurme 2022, 190.) Pohtiessamme oman aineistomme luotettavuutta, olemme todenneet, että haastattelimme kaikki, jotka vapaaehtoisesti halusivat meidän opinnäytetyöhömme osallistua. Haastattelujen tallenteet olivat onnistuneet, äänenlaatu oli hyvää, eikä mikään jäänyt epäselväksi. Tekstin litteroinnin teimme johdonmukaisesti alusta loppuun.

Jälkikäteen pohdimme sitä, että haastatteluissa olisi voinut enemmän varmistaa mitä haastateltava on tarkoittanut ja hieman syventää aihetta. Silloin olisi saanut ehkä joihinkin kohtiin tarkennuksia tai lisäyksiä. Haastattelun hetkellä kuitenkin koimme tulosten olleen riittäviä.

Tulosten luotettavuutta voivat vähentää erilaiset asiat, esimerkiksi jos haastateltava muistaa asian väärin tai ymmärtää asian eri tavalla kuin tutkittava. Mahdollista on myös, että haastattelijalla esimerkiksi tekee virheen tallentaessaan

haastattelun. (Vilkka 2021, 152.) Kirjoittaessamme haastatteluiden tuloksia otimme huomioon tutkimuksen luotettavuuden esimerkiksi aineiston analyysissä.

Kysymyksiä tehdessämme pohdimme useaan otteeseen, onko kysymykset selkeitä, mutta riittävän avoimia sopien meidän tutkimuskysymystemme vastausten selvittelyyn. Mietimme, onko haastattelukysymykset ymmärretty samalla tavalla keskenään, sillä jokainen vastaaja tulkitsee kysymykset eri tavalla.

Pohdimme myös oman ajatuksemme ja pohdinnan häivyttämisen tärkeyttä, sillä omien ennakko-olettamusten esiin tuominen ei tutkimuksessa ole tarpeellista. Tärkeää on myös, ettemme haastattelun aikana vaikuttaneet omilla mielipiteillämme haastateltavien vastauksiin.

Mietimme analysointivaiheessa jonkin verran sitä, vastattiinko haastatteluihin rehellisesti vai oliko vastaajilla tarve muokata vastauksiaan. Ajattelimme, että koska haastattelijat osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti, voidaan olettaa, että vastaajat ovat vastanneet rehellisesti ja parhaan tietämyksensä mukaan. Toisaalta mietimme sitä, vaikuttiko vastaajien vastauksiin se, että monet kertoivat haastatteluvaiheessa missä ovat töissä, koska tällöin he myös edustavat omaa työpaikkaansa. Työpaikkatietoja ei tutkimuksessamme kuitenkaan julkaistu.

Haastatteluihin on saattanut myös vaikuttaa niin sanotut sosiaalisesti suotavat vastaukset, eli että vastauksissa on tuotu asioita itselleen edullisesti ja näin ollen esimerkiksi negatiivisista asioista on saatettu vaieta tai mahdollisesti tämän vuoksi jättää jotakin sanomatta.

Haastattelun tuloksia saatiin lähes puolet vähemmän mitä alun perin oli tarkoitus. Tulosten vähyyys yllätti osittain siksi, että Suomessa on kaksi ammattikorkeakoulua, jotka tarjoavat erityissosiaaliohjauksen koulutusta. Erityissosiaaliohjaus on vielä uusi koulutus, jolloin aiheen tärkeys ja mielenkiintoisuus olisi luullut tuovan meille lisää haastateltavia. Vastausten vähyydestä huolimatta haastattelun tulokset olivat kuitenkin saman sisältöisiä

kuin aikaisemmissa samantyyppisissä tutkimuksissa. Tämän perusteella voi tehdä alustavia johtopäätöksiä tuloksista ja tulosten luotettavuudesta, vaikka vastaajajoukko olikin pieni.

10.5 Jatkotutkimusaiheet

Aiheen tiimoilta on mahdollista kehittää monia eri jatkotutkimusaiheita. Edelleen näemme tärkeänä erityissosiaaliohjauksen työnkuvan kehittämisen ja kyseisen nimikkeen esille nostamisen ja mahdollisuudet työelämässä.

Haastatteluistamme nousi vahvasti esiin sosionomi (YAMK)-sosiaalityöntekijä työparityö ja sen tärkeys. Työparityön tutkiminen ja levittäminen laajemmalle olisi myös yksi hyvä jatkotutkimusaihe.

Mielenkiintoista olisi myös saada tutkimustuloksia uraseurannasta, jotta voitaisiin selvittää mihin sijoitutaan sosiaalialan työkentällä. Mielestämme olisi tärkeää selvittää sosionomi (YAMK):in paikkaa hyvinvointialueiden henkilöstörakenteessa, sillä tehtävä rakenne ja ammatillinen sijoittuminen on epäselvää.

Haastatteluissa nousi esiin myös erityissosiaaliohjaajan erityisosaaminen haastavien asiakkaiden kanssa. Jäimme pohtimaan missä menee ns. haastavien asiakkaiden raja. Mitä erityissosiaaliohjaajan erityisosaaminen haastavien asiakkaiden kanssa konkreettisesti tarkoittaa. Tästä saisi myös mielenkiintoisen jatkotutkimusaiheen.

Olemme pohtineet opinnäytetyön tekemisen aikana paljon sitä, kuinka sosionomi (YAMK) osaamista voisi tuoda enemmän esille. Muutokseen tarvitaan apua työpaikoilta ja korkeakoulumaailmasta.

Pohdimme vaihtoehtona sitä, että sosiaalityön maisterit ja sosionomi (YAMK) opiskelijat kohtaisivat enemmän jo opiskeluaikoina ja pääsisivät jakamaan ajatuksiaan omasta ammatistaan. Esimerkiksi kaikissa sosiaalialan tutkinnoissa voisi olla järjestelmällisesti yhteisiä yksittäisiä opintoja jaksoja yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välille. Näkisimme tärkeänä sen, että jo opintojen

aikana verkostoidutaan ja tehdään yhteistyötä, jotta kummankin osaaminen tulisi näkyviin kummallekin ammattiryhmälle ja opiskeluaikana. Tärkeää olisi, että mahdollisimman aikaisessa vaiheessa pyritään luomaan käsitys siitä, mitä kumpikin ammattiryhmä tekee ja näin ollen myös mahdollista vastakkainasettelua pystyttäisiin välttämään. Tällöin uskoisimme, että myös työelämän tietoisuus kahden tutkinnon hyödyistä kasvaisi.

Lähteet

Aineistohallinnan käsikirja. 2024. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tutkittavien informointi. Viitattu 29.04.2024.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistohallinta/tutkittavien-informointi/>.

Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. 2022. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede*. 34 (4), 215-225. Viitattu 14.5.2024. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987/78028>.

European Qualifications Framework (EQF). Descriptors defining levels in the European Qualifications Framework (EQF). Viitattu 24.5.2024.

<https://europass.europa.eu/en/description-eight-efq-levels>.

Euroopan komissio. 2019. Eurooppalainen tutkintojen viitekehys tukee oppimista, työskentelyä ja rajat ylittävää liikkuvuutta: Kymmenvuotisjuhlaesite. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto. Viitattu 9.5.2024.

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/eqf-10-vuotta-opas.pdf>.

Heilmann, P. 2022. Asiantuntijuuden käsite ja osa-alueet. *Hallinnon tutkimus* 4/2022. Viitattu 14.5.2024.

<https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/111274>.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. E-kirja Nextory palvelussa. Viitattu 13.7.2023. Helsinki: Gaudeamus. Vaatii kirjautumisen palveluun.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Janhonen, S. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2005. Kohti asiantuntijuutta: Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.

Jokela, M. 2024. Master School Terhyn urailtapäivä. Opinnäytetyö osana urapolkua.

Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.

Kinos, S. 2020. Sosionomit (Ylempi AMK) muuttuvilla työmarkkinoilla. Viitattu 14.3.2024.

<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149243/AnnalesC492Kinos.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Korkeakouluista valmistuneet työelämässä. 2023. Viitattu 15.6.2023. <https://toissa.fi>.

Koskiluoma, K. 10.06.2021. Nyt on sosiaaliohjauksen aika. Talentia lehti. Viitattu 22.4.2024. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/nyt-on-sosiaaliohjauksen-aika/>.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005.

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.

Maisterien uraseuranta 2018–2022. 2023. Tampereen yliopiston maisterien uraseurannan 2018–2021 tuloksiin. Tampereen yliopisto. Viitattu 15.5.2024. <https://www.tuni.fi/fi/opiskelijan-opas/kasikirja/uni/harjoittelu-ja-tyoelama/urasuunnittelu/valmistuneet-tyoelamassa>.

Matthies, Aila-Leena (2011) Social Service Professions Towards Cross-European Standardisation of Qualifications. *Social Work & Society* 1 (9), 89–107. Viitattu 27.04.2024.

https://www.researchgate.net/publication/266686344_Social_Service_Professions_Towards_Cross-European_Standardisation_of_Qualifications.

Mulder, M. 2014. Conceptions of Professional Competence. In: S. Billett, C. Harteis, H. Gruber (Eds). *International Handbook of Research in Professional and Practice-based Learning*. Dordrecht: Springer.

Northwestern University. The Family Institute blog. Counseling vs. Social work. 10.4.2022. Viitattu 24.5.2024.

<https://counseling.northwestern.edu/blog/counseling-vs-social-work/>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2024. Suomen koulutusjärjestelmä. Viitattu 16.4.2024. <https://okm.fi/koulutusjarjestelma> .

Opetusministeriö. 2007. Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta. Helsinki: Opetusministeriö. Viitattu 29.4.2023.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79635/tr43.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Opetushallitus. 2023. Tutkintojen viitekehykset. Viitattu 08.02.2023.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-viitekehykset>.

Opintopolku. 2024a. Ammattikorkeakoulututkinnot. Viitattu 25.4.2024.

<https://opintopolku.fi/konfo/fi/sivu/ammattikorkeakoulututkinnot>.

Opintopolku. 2024b. Sosionomi (YAMK). Viitattu 21.4.2024.

[https://opintopolku.fi/konfo/fi/haku/sosionomi%20\(YAMK\)?order=desc&size=20&sort=score](https://opintopolku.fi/konfo/fi/haku/sosionomi%20(YAMK)?order=desc&size=20&sort=score).

Opintopolku. 2024c. erityissosiaaliohjaus. Viitattu 17.4.2024.

<https://opintopolku.fi/konfo/fi/toteutus/1.2.246.562.17.000000000000000019123>.

Opintopolku. 2024d. Sosiaalityöiden maisteriohjelma. Viitattu 17.4.2024.

<https://opintopolku.fi/konfo/fi/koulutus/1.2.246.562.13.00000000000000001844>.

Opintopolku. 2024e. Sosiaalityön maisteri. Viitattu 17.4.2024.

<https://opintopolku.fi/konfo/fi/koulutus/1.2.246.562.13.00000000000000002971> .

Payne, M. 2020. How to Use Social Work Theory in Practice: An Essential Guide. Bristol: Policy Press.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja Nextory palvelussa. Helsinki: Gaudeamus. Vaatii kirjautumisen palveluun. Viitattu 06.02.2023.

Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 23.4.2024. [kvalimotv.pdf](#) (tuni.fi).

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T., Vepsä, P. & Hyvärinen, H. 2019. Ammattina sosionomi. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Rantanen, T. & Isopahkala-Bouret, U. (toim.) 2010. Näkökulmia ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuottamaan osaamiseen sosiaali- ja terveysalalla. Viitattu 29.4.2024.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114720/Laurea%20julkaisut%20A71.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Rouhiainen-Valo, T., Rantanen, T., Hovi-Pulsa, R. & Tietäväinen, S. 2010. Kompetenssit sosionomien (amk ja ylempi amk) ydinosaamisen avaajina. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.) 2010 Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025.

Saari, E. & Viinamäki, L. 2012. Sosionomit (ylempi AMK) Suomen hyvinvointipalvelujärjestelmässä. Teoksessa Töytäri, A. 2012. Kehittyvä (YAMK): Työelämää uudistavaa osaamista. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Siekinen, S., Takkunen, J. & Ylevä, L. 2018. ”Pitää olla rohkea ja hakea ja mennä eteenpäin”. Kokemuksia sosionomi (ylempi AMK) – tutkinnon tuomasta osaamisesta ja sen käytettävyydestä työmarkkinoilla. Viitattu 13.3.2024. Oulun AMK ja Lapin AMK.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/166451/B%201%202019%20Siekinen%20Takkunen%20Yleva.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Sosiaalialan amk-verkosto 2023. Viitattu 14.6.2023. Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>.

Sosnet. 2003. Kansainvälinen määritelmä.

<https://www.sosnet.fi/FI/Sosnet/Sosiaalityon-maaritelma>. Viitattu 21.5.2024.

Studentum. 2024. Viitattu 8.2.2023.

<https://www.studentum.fi/koulutushaku/yliopistot-sosiaaliala/a46-c2162>.

Talentia. 2023a. Sosionomi (YAMK). Viitattu 20.4.2023.

[https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattit-ja-patevyydet/ammattit-ja-tutkinnot/sosionomi-\(YAMK\)/](https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattit-ja-patevyydet/ammattit-ja-tutkinnot/sosionomi-(YAMK)/).

Talentia. 2023b. Työelämäinfo. Viitattu 1.5.2023.

<https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattit-ja-patevyydet/ammattit-ja-tutkinnot/tilapainen-tyoskentely-sosiaalityontekijana/>.

Talentia. 2024. Viitattu 20.5.2024. Työnjako sosiaalialalla.

<https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattit-ja-patevyydet/tyonjako/>.

Timonen-Kallio, E. 22.4.2022. SIVISOTE – Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen ja johtaminen. Viitattu 25.4.2024. SIVISOTE - Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen ja johtaminen – Turun ammattikorkeakoulu (turkuamk.fi).

Turku AMK. 2024. Master School. Viitattu 29.4.2024.

<https://www.turkuamk.fi/fi/tutkinnot-ja-opiskelu/master-school/master/>.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 25.4.2024.

https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf.

Valli, R. & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS- kustannus.

Valtioneuvosto 2023. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen - hanke, loppuraportti. Viitattu 29.4.2024.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164706/VN_2023_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Valvira. 2024. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

Ammattioikeudet. Viitattu 24.4.2024. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/toihin-sosiaali-ja-terveysalalle>.

Viinamäki, L. & Pohjola, A. 2016. Tutkimus sosionomi (ylempi AMK) tutkinnon suorittaneiden koulutus- ja työmarkkina-asemasta. Lapin AMK:n julkaisu.

Sarja A. Tutkimukset 1/2016.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121619/A%201%202016%20Viinamaki%20Pohjola.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Haastattelun kysymykset

Sosiaalityön maisterikoulutuksen ja erityissosiaalihjauksen (YAMK) asiantuntijuuden erot YAMK-opiskelijoiden kokemana

Varaa haastatteluun aikaa 30-60min.

Haastattelukysymykset:

Taustatiedot:

- Mikä on pohjakoulutuksesi?
- Missä vaiheessa opintosi ovat?

Sosionomi YAMK sijoittuminen työkentälle:

- Miksi olet hakeutunut opiskelemaan YAMK-tutkintoa?
 - miksi juuri erityissosiaalihjaus?
- Miten näet urapolkusi etenevän YAMK-opintojen myötä?

Sosionomi YAMK ja sosiaalityön maisterin erot:

- Kerro omin sanoin mihin työtehtäviin sosionomi YAMK voi työllistyä sosiaalialan työkentällä?
- Mihin työtehtäviin sosiaalityön maisteri voi työllistyä sosiaalialan työkentällä?
- Miten ajattelet sosionomi YAMK ja sosiaalityön maisterin työtehtävien eroavan toisistaan?

Asiantuntijuus:

- Miten sosionomi YAMK ja sosiaalityön maisterin työnjakoa voisi työkentällä edistää?
- Millaista asiantuntijuutta sosionomi YAMK opinnoilla saavutetaan verrattuna sosiaalityön maisterin opintoihin?

Lopuksi vapaa sana. Jäikö jotain sanottavaa? Mitä haluaisit lisätä?

Haastattelukutsu

**Hei,
Sosionomi YAMK
opiskelija!**

TURKU AMK

Kaipailisimme haastateltavia (YAMK) opinnäytetyöhömmä. Teemme opinnäytetyötä aiheesta:

"Sosiaalityön maisterikoulutuksen ja erityissosiaalihjauksen (YAMK) asiantuntijuuden erot YAMK-opiskelijoiden kokemana".

Tarkoituksenamme on selvittää kuinka YAMK-tason opiskelijat kokevat ammatillisen osaamisen erot ja miten he ajattelevat työtehtävien jakautuvan työkentillä.

Tarkoitus on tuoda esiin sosionomi YAMK opiskelijoiden mielipiteitä ja kokemuksia alalta.

Kiinnostaisiko osallistua etänä tapahtuvaan haastatteluun vielä tämän vuoden puolella? Haastattelu olisi kestoltaan noin 30-60 min. Laita viestiä niin jutellaan lisää!

Yhteystiedot:

Taru Hietavuori, taru.hietavuori@edu.turkuamk.fi

Jenna Saarela, jenna.saarela@edu.turkuamk.fi